

Determinanten kun je niet implementeren

Onderzoek naar de bruikbaarheid en toepasbaarheid van de implementatiecriteria van ZON

J 42

Determinanten kun je niet implementeren

Onderzoek naar de bruikbaarheid en toepasbaarheid van de implementatiecriteria van ZON

TNO Preventie en Gezondheid
Gorterbibliotheek

28 MEI 2001

Postbus 2215 - 2301 CE Leiden

Stamboeknummer

17.858

Colofon

Dit is een publicatie van Zorgonderzoek Nederland,
in samenwerking met TNO-preventie en gezondheid te Leiden.
De studie is verricht in het kader van het ZON-programma
Effectieve Implementatie.

Auteurs:

Drs. O.R.W. de Jong

Drs. M.L. Verlaan

Dr. M.A.H. Fleuren

Prof.Dr. T.G.W.M. Paulussen

April 2001

Dit rapport is verkrijgbaar bij ZON
Postbus 84 129, 2508 AC Den Haag
Tel. Secretariaat 070 – 306 8230

Inhoud

1.	Inleiding	5
1.1	Probleemstelling en onderzoeksvragen	5
1.2	Indeling van het rapport	6
1.3	Begeleidingscommissie Programma Effectieve Implementatie	6
2.	De implementatiecriteria	7
2.1	Indieners	7
2.2	Referenten	7
2.3	Programmacommissies ZON	8
3.	Opzet van het onderzoek	9
3.1	Kwalitatief en kwantitatief onderzoek	9
3.2	Factoren van invloed op bruikbaarheid en toepasbaarheid	9
3.3	Groepsinterviews	10
3.4	Vragenlijstonderzoek	11
3.5	Analyse van gegevens	12
4.	Resultaten	13
4.1	De groepsinterviews	13
4.1.1	Respons	13
4.1.2	Belang van implementatie van projectresultaten	13
4.1.3	Belemmerende factoren	13
4.2	Vragenlijstonderzoek	15
4.2.1	Respons	15
4.2.2	Achtergrondvariabelen	16
4.2.3	Helderheid, inzichtelijkheid en bruikbaarheid van de implementatiecriteria	17
4.2.4	Acceptatie van de criteria	20
4.2.5	Type projecten en beoordelen van projectvoorstellen	22
4.2.6	Bekendheid met de implementatiecriteria	22
4.2.7	Belemmeringen bij de toepassing	24
4.2.8	Suggesties voor verbetering	26
5.	Conclusies en aanbevelingen	27
5.1	Inleiding	27
5.2	Conclusies	27
5.2.1	Helderheid en inzichtelijkheid	27
5.2.2	Bekendheid met implementatie	29
5.2.3	Acceptatie van de implementatiecriteria	29
5.2.4	Belemmerende factoren	30
5.3	Aanbevelingen	31
	Geraadpleegde literatuur	37
	Bijlage tabellen	41

1

Inleiding

Niet elke wetenschapper hoeft zich even druk te maken over de "implementeerbaarheid" van onderzoeksresultaten. Onderzoekers die de omvang van een bepaald volksgezondheidsprobleem in kaart brengen, moeten implementatie in hun achterhoofd hebben. Bij wetenschappers die zich bezighouden met de oorzaken of determinanten van dat probleem, moet dit begrip ergens midden in hun hoofd zitten. Maar als ze de effectiviteit van interventies bestuderen, dan hoort implementatie vóór in hun gedachten thuis' (Prof.Dr.W. van Mechelen in: ZON in zicht, 1999)

ZorgOnderzoek Nederland (ZON) stelt zich ten doel dat de resultaten van door haar gefinancierde projecten zo breed mogelijk worden verspreid en ingevoerd. Tal van publicaties laten zien dat de transfer van nieuwe kennis, inzichten, werkwijzen of programma's naar beleidsmakers, praktijkwerkers, beroepsbeoefenaren en veldorganisaties in de zorg- en preventiesector maar ten dele slaagt. (Majella de Jong, 1995; King, 1996; Kok, 1996, Paulussen, 1997, Fleuren, 1998; ZON, 1998; Grol, 1999). Met behulp van een samenhangend pakket activiteiten en maatregelen wil ZON bewerkstelligen dat de verspreiding en implementatie van nieuwe kennis wordt bevorderd. Onder implementatie verstaat ZON: *een procesmatige en planmatige invoering van een vernieuwing en/of verandering van bewezen waarde met als doel dat deze een structurele plaats krijgt in het (beroepsmatig) handelen, het functioneren van organisaties of in de structuur van de gezondheidszorg.* Voor indieners van projectvoorstellen bij ZON is vereist gesteld dat zij de implementatiekans van de verwachte projectresultaten beschrijven. Projectleiders van door ZON gefinancierde projecten zijn verplicht een Verspreidings- en Implementatieplan (VIP) op te stellen. Voor elk programma bij ZON wordt door medewerkers een Communicatie- en Implementatieplan (CIP) geschreven. ZON biedt deskundigheidsbevordering aan voor projectleiders- en medewerkers op het terrein van verspreiding en implementatie van projectresultaten met behulp van workshops en themadagen. Deze maatregelen worden de komende jaren uitgebreid en beogen een belangrijke impuls te geven aan de implementatieopdracht van ZON.

1.1 **Probleemstelling en onderzoeksvragen**

Binnen het programma Effectieve Implementatie van ZON vindt onderzoek plaats dat tot doel heeft een kwaliteitsimpuls te geven aan de implementatie van projectresultaten. ZON heeft TNO Preventie en Gezondheid gevraagd een onderzoek uit te voeren naar de criteria waarmee:

1. indieners van projectvoorstellen bij ZON de implementatie(kans) van de projectresultaten kunnen beschrijven;
  2. referenten de projectvoorstellen kunnen beoordelen op de kwaliteit van de implementatiebevorderende activiteiten;
  3. Programmacommissies en werkgroepen bij ZON de relevantie, inclusief de implementatie(kans) van projectvoorstellen kunnen beoordelen.
- De huidige criteria zijn gebaseerd op het Preventie Effectiviteits-Instrument (Molleman e.a., 1995). Er is nu enige jaren ervaring mee opgedaan. Bij ZON bestaat de indruk dat mogelijk een deel van de indieners en van de referenten niet goed uit de voeten kan met de criteria. Er zijn signalen die wijzen op problemen met de praktische toepasbaarheid van de criteria, op de relatieve (onbekendheid) met implementatievraagstukken en op twijfel over de rol van onderzoekers bij de implementatie van projectresultaten. ZON vindt daarom de tijd rijp voor een onderzoek naar de bruikbaarheid en toepasbaarheid van de criteria.

De centrale vraagstelling is: wat is de bruikbaarheid en toepasbaarheid van de implementatiecriteria volgens indieners, referenten en Programmacommissies bij ZON?

De vraagstelling is gesplitst in de volgende deelvragen:

1. Zijn de implementatiecriteria helder en inzichtelijk?
2. Zijn de implementatiecriteria bekend en worden ze geaccepteerd?
3. Welke belemmeringen ervaren gebruikers bij de toepassing van de huidige criteria?
4. Wat is de invloed van achtergrondvariabelen op het oordeel over de bruikbaarheid en toepasbaarheid van de implementatiecriteria?
5. Welke suggesties zijn er voor aanpassing van de implementatiecriteria en/of de verbetering van de toepassing ervan?

1.2 Indeling van het rapport

Hoofdstuk 2 geeft een overzicht van de specifieke implementatiecriteria die gelden voor indieners bij projectaanvragen en voor referenten en Programmacommissies bij ZON voor het beoordelen van projectvoorstellen. Daarnaast zijn kort de taken beschreven van referenten en Programmacommissies bij het beoordelen van de implementatie(kans) van projectresultaten. Het derde hoofdstuk beschrijft de opzet van het onderzoek. Eerst zijn de factoren beschreven die van invloed zijn op de bruikbaarheid en toepasbaarheid van de implementatiecriteria. Deze factoren zijn de basis geweest voor de vraagstellingen in de groepsinterviews met enige indieners, referenten en leden van de Programmacommissies en voor het ontwerp van de schriftelijke vragenlijst. Hoofdstuk 4 beschrijft de resultaten van de groepsinterviews en het vragenlijstonderzoek. Hoofdstuk 5 geeft een overzicht van conclusies en van aanbevelingen.

1.3 Begeleidingscommissie Programma Effectieve Implementatie

De Begeleidingscommissie van het Programma Effectieve Implementatie bij ZON is actief betrokken geweest bij het onderzoek. In drie bijeenkomsten zijn achtereenvolgens de uitkomsten van de groepsinterviews, de voorlopige resultaten van het vragenlijstonderzoek en het concept-eindrapport besproken. Het commentaar en de suggesties zijn zoveel mogelijk in het definitieve eindrapport verwerkt.

2

De implementatiecriteria

2.1 Indieners van projectvoorstellen

Indieners van projectvoorstellen zijn gehouden om bij de Vooraanmelding de implementatiekansen van de projectresultaten te beschrijven en bij de Definitieve Aanvraag in te gaan op de specifieke implementatiebevorderende factoren. In de aanvraagformulieren zelf worden hiervoor korte aanwijzingen aangegeven. In de Toelichtingen op beide formulieren wordt nadere informatie verstrekt. Indieners krijgen ook ter raadpleging toegezonden de brochure Procedures voor ZON-Programma's. Hierin is een paragraaf opgenomen over implementatie van ZON-programma's, alsmede de procedure voor het beoordelen van Vooraanmeldingen en Definitieve Aanvragen, inclusief criteria voor het beoordelen van de implementatiekansen en implementatiebevorderende factoren van projecten(resultaten). Hieronder zijn de criteria die voor indieners gelden weergegeven.

Criteria bij Vooraanmelding	Criteria bij Definitieve Aanvraag
Onder Relevantie: - beschrijven van de implementatiekansen	Onder Relevantie: - Communicatie-uitwisseling - Implementatiebevorderende factoren, zoals: - Overdraagbaar maken van resultaten - Committeren van uitvoerders, gebruikers en beleidsmakers

Figuur 1: Criteria bij Vooraanmelding en Definitieve Aanvraag voor indieners

2.2 Referenten

Referenten beoordelen uitsluitend de (wetenschappelijke) kwaliteit van de Definitieve Aanvraag en hebben geen bemoeienis met de beoordeling van de Vooraanmelding. De Vooraanmelding wordt uitsluitend beoordeeld door de Programmacommissies, globaal op (wetenschappelijke) kwaliteit, specifiek op relevantie. Referenten maken gebruik van het formulier Kwaliteitsbeoordeling en van de brochure Procedures voor ZON-Programma's. Bij de verschillende typen projecten (onderzoeks-, ontwikkelings-, implementatie- en uitvoeringsprojecten) die worden ingediend, zijn verschillende criteria gegeven voor het beoordelen van de implementatiekwaliteit.

Deze criteria per type project zijn:

Type onderzoek	Beoordelingscriteria
Onderzoeksprojecten	- Mate waarin de betrokkenheid van de uiteindelijke doelgroep is uit gewerkt
Ontwikkelingsprojecten	- Analyse van (latere) implementatiemogelijkheden
	- De mate waarin de resultaten overdraagbaar worden gemaakt
	- Betrokkenheid van de uiteindelijke doelgroep
Implementatieprojecten	- Mate waarin het implementatieplan adequaat is voor het beoogde doel
	- Gefaseerde invoering, plan voor invoerstrategie
	- Verspreiding van de resultaten, communicatie
	- Gebruikersvriendelijke handboeken, draaiboeken, begeleiding
	- Scholing en training van de gebruikers van de interventie
	- Follow-up bijeenkomsten
	- Analyse van de factoren voor structurele verankering
	- De betrokkenheid van de uiteindelijke doelgroep van de interventie
Uitvoeringsprojecten	- Samenhangende interventies en gefaseerde uitvoering
	- De overdraagbaarheid van resultaten
	- Gebruik van handboeken en draaiboeken van het uitvoeringsplan
	- Communicatie over het project
	- Begeleiding, scholing en training voor de gebruikers van de interventies
	- Betrokkenheid van de uiteindelijke doelgroep van de interventies
	- Opzet van de procesevaluatie

Figuur 2: Criteria voor het beoordelen van definitieve projectvoorstellen voor referenten

2.3 Programmacommissies bij ZON

De Programmacommissies en werkgroepen van ZON beoordelen in eigen kring de Vooraanmelding op relevantie en implementatiekans. In de brochure Procedures voor ZON-Programma's zijn hiervoor criteria vermeld. De Definitieve Aanvragen worden beoordeeld onder het kopje Relevantie op dezelfde criteria. Daadwerkelijke implementatie geldt daarbij niet als strikte voorwaarde, omdat het van het doel van het project afhangt of implementatie aan de orde is. Het eindoordeel over een projectvoorstel is een combinatie van de beoordeling van de relevantie, inclusief implementatie(kans), en van de beoordeling van de (wetenschappelijke) kwaliteit. In het schema hieronder zijn de criteria voor het beoordelen op relevantie van de Vooraanmelding en de Definitieve Aanvraag opgenomen.

Criteria bij Vooraanmelding	Criteria bij Definitieve Aanvraag
Onder Relevantie: - Gerichtheid op implementatie - Aandacht voor implementatiebevorderende factoren (communicatie en uitwisseling, het overdraagbaar maken van de resultaten, kweken van commitment) - Bruikbaarheid van de beoogde resultaten voor de praktijk	in Relevantiebeoordeling onder: De implementatiekans: - Gerichtheid op implementatie - Aandacht voor implementatiebevorderende factoren - Bruikbaarheid van beoogde resultaten voor de praktijk

Figuur 3: Criteria voor het beoordelen van de relevantie van projectvoorstellen voor Programmacommissies

3

Opzet van het onderzoek

3.1 Kwalitatief en kwantitatief onderzoek

Er is gekozen voor zowel een kwalitatief als kwantitatief onderzoek. Het kwalitatieve deel betrof drie groepsinterviews met een beperkte groep indieners, referenten en leden van de Programmacommissies. Het kwantitatieve deel betrof een vragenlijst-onderzoek onder vertegenwoordigers van elk van deze groepen. De vragenlijst is mede gebaseerd op de uitkomsten van de groepsinterviews.

Het doel van de groepsinterviews was om een eerste oordeel te verzamelen bij indieners, referenten en leden van de Programmacommissies over de bruikbaarheid, toepasbaarheid en acceptatie van de implementatiecriteria.

3.2 Factoren van invloed op bruikbaarheid en toepasbaarheid

Voor het ontwerpen van de groepsinterviews en de vragenlijst zijn eerst de factoren in kaart gebracht die van invloed zijn op de bruikbaarheid en toepasbaarheid van de criteria. Met behulp van inzichten uit de literatuur is een overzicht opgesteld van relevante factoren (Grol, 1994, Paulussen, 1994, Logan, 1998, Humphris, 1999). Deze factoren betreffen de kenmerken van de criteria, van de gebruikers en van de context:

1. *De kenmerken van de implementatiecriteria*

- de mate waarin de criteria duidelijk omschreven zijn;
- voor één uitleg vatbaar, c.q. een ondubbelzinnige betekenis hebben;
- in concrete en specifieke termen zijn gesteld;
- een nauwkeurige omschrijving geven wat van de gebruiker wordt verwacht.

2. *De kenmerken van de gebruikers*

- kennis over en ervaring met implementatie (strategieën en methoden, belemmerende en bevorderende factoren);
- motivatie, bepaald door de ervaren relevantie wat betreft de eisen die ZON stelt;
- eigen-effectiviteitsverwachting (self-efficacy), d.w.z. de mate waarin een gebruiker zich in staat acht de criteria adequaat toe te passen;
- achtergrondvariabelen, zoals het type instelling, waar men werkt, het type onderzoek dat men verricht (indieners), het aantal beoordeelde projectvoorstellen (referenten en leden van Programmacommissies) en of men ervaring heeft met het beoordelen van dat type projectvoorstel.

3. De kenmerken van de context

- het belang dat ZON hecht aan de implementatie van projectresultaten;
- de beschikbaarheid en kwaliteit van de informatie over implementatie bij ZON en van beschikbare deskundigheidsbevordering;
- de beschikbare tijd in verband met de eis om implementatiekansen bij Vooraanmelding en implementatiebevorderende factoren bij de Definitieve Aanvraag te beschrijven (indieners).

Op basis van deze kenmerken zijn de semi-gestructureerde interviewvragen voor de groepsinterviews met indieners, referenten en leden van Programmacommissies opgesteld.

3.3 Groepsinterviews

ZON heeft in overleg met TNO-PG van iedere groep (indieners, referenten en leden van de Programmacommissies) 15 personen voor deelname geselecteerd. Het overlappend selectie criterium voor deelnemers uit alle groepen was dat ze een afspiegeling moesten vormen van de ZON-Programma's. Een aanvullend criterium voor indieners en referenten was dat ze maximaal 6 maanden geleden een projectvoorstel hadden ingediend, c.q. beoordeeld.

Het groepsinterview betrof een semi-gestructureerd interview van maximaal 2 uur. De interviewvragen waren afgeleid van de onderzoeksvragen, de inzichten uit de literatuur en van verschillende documenten van ZON, te weten:

- Procedures voor ZON-programma's (respectievelijk van januari 1998 en oktober 1999). Dit document geeft aanwijzingen voor indieners, referenten en leden van de Programmacommissies voor respectievelijk het beschrijven en het beoordelen van de implementatiekansen van projectresultaten en de implementatiebevorderende factoren bij de Vooraanmelding en de Definitieve Aanvraag.
- Met het oog op toepassing (1998), de beleidsnotitie over implementatie van ZON.

De vragen betroffen:

- de ervaren relevantie van, c.q. de verplichting om de kans op implementatie van projectresultaten in Vooraanmelding en Definitieve Aanvraag te beschrijven, c.q. te beoordelen;
- de kennis over het begrippenkader van implementatie;
- de praktische ervaring met implementatie(processen);
- de helderheid en de duidelijkheid van de criteria in de Vooraanmelding, in de Definitieve Aanvraag en in de Toelichtingen en in de brochure Procedures van ZON-programma's;
- de praktische bruikbaarheid en toepasbaarheid van de criteria;
- suggesties voor eventuele verbetering van de criteria, c.q. voor de informatie in de toelichtingen en in de brochure.

Ter voorbereiding op de interviews hebben de groepen de voor ieder van hen noodzakelijke informatie toegestuurd gekregen. De indieners kregen –behalve de interviewvragen- een leeg formulier van de Vooraanmelding, waarin de implementatiekansen van de verwachte projectresultaten moet worden beschreven en een leeg formulier voor de Definitieve Aanvraag, waarin de implementatiebevorderende factoren moeten worden beschreven. Van beide formulieren is een oude (van vóór oktober 1999) en een nieuwe versie toegestuurd. De reden hiervoor was dat ten tijde van het onderzoek indieners één van beide versies konden hebben gebruikt. Hierbij moet worden aangetekend dat er tussen de versies geen essentiële verschil-

len zijn. Verder ontvingen ze de Toelichtingen op de Vooraanmelding en de Definitieve Aanvraag, alsmede de brochure Procedures voor ZON-programma's, van beide eveneens de oude en de nieuwe versies. De referenten is hetzelfde materiaal toegezonden, aangevuld met het lege formulier Kwaliteitsbeoordeling (oude en nieuwe versie). De leden van de Programmacommissies ontvingen het materiaal dat zowel naar indieners, als referenten is gezonden, aangevuld met een leeg formulier Relevantiebeoordeling.

In de uitnodigingsbrief naar de indieners is hen verzocht hun ingediende voorstellen en de beoordeling van referenten, c.q. de Programmacommissie te raadplegen in verband met de interviewvragen. Leden van Programmacommissies zijn verzocht hun beoordelingen van Vooraanmeldingen en Definitieve Aanvragen te raadplegen en referenten die van de Definitieve Aanvragen.

De opzet van de groepsinterviews en de interviewvragen zijn besproken met de stafmedewerker Implementatie van ZON. Daarnaast zijn enkele secretarissen van de Programma's geraadpleegd. Op grond hiervan zijn enige aanpassingen in de interviewvragen aangebracht.

3.4 Vragenlijstonderzoek

Het kwantitatieve deel van het onderzoek bestond uit een vragenlijstonderzoek. Waar de groepsinterviews beoogden een eerste oordeel te inventariseren, was het doel van de vragenlijst om onder een uitgebreide groep indieners, referenten en leden van Programmacommissies hun oordeel over de bruikbaarheid en toepasbaarheid van de implementatiecriteria te inventariseren.

Er is voor alle drie groepen een aparte vragenlijst ontworpen, naar analogie van de vragen bij de groepsinterviews. In alle vragenlijsten is gevraagd –naast de achtergrondvariabelen- naar:

- de ervaren relevantie van de eis van ZON om de implementatiekans te beschrijven;
- de kennis over de implementatiecriteria;
- de kennis en de deskundigheid met betrekking tot implementatie;
- de motivatie en de eigen-effectiviteitsverwachting (mate waarin men zich in staat acht de implementatiekans, c.q. implementatiebevorderende factoren te beschrijven of te beoordelen);
- de helderheid en de duidelijkheid van de begrippen;
- de belemmeringen bij het toepassen van de implementatiecriteria;
- de suggesties voor aanpassingen en verbeteringen.

De uitkomsten van de groepsinterviews gaven aanleiding om als aanvullende vraag toe te voegen de mate waarin indieners, referenten en Programmacommissies van mening zijn dat indieners een taak hebben bij (het doen van voorstellen voor) het grootschalig verspreiden en invoeren van projectresultaten.

In overleg met de secretarissen van de Programma's zijn respondenten uit de drie groepen geselecteerd. Het selectie criterium was dat zij een afspiegeling vormden van de ZON-programma's.

De vragenlijst is toegestuurd naar 120 indieners, 51 leden van Programmacommissies en 106 referenten.

3.5 Analyse van gegevens.

De groepsinterviews die werden gehouden in het voorjaar van 2000 hadden een semi-gestructureerde opzet. Alle meningen en opmerkingen van de drie respondentgroepen zijn op band opgenomen en achteraf per vraag op schrift gesteld, deels samengevat en deels woordelijk. De verslagen zijn vervolgens naar de respondenten gestuurd, zodat zij de mogelijkheid hadden correcties en of aanvullingen in het verslag aan te brengen. Dit commentaar is verwerkt in definitieve verslagen. De definitieve verslagen zijn vervolgens samen met de projectvoorstelformulieren en achtergrondliteratuur van ZON gebruikt als leidraad voor het opstellen van de drie vragenlijsten voor het kwantitatieve deel van het onderzoek.

De vragenlijsten die in de zomer van 2000 werden verzonden, bestonden voor het merendeel uit gesloten vragen aangevuld met een paar open vragen, waarin gevraagd werd naar aanvullende redenen, opmerkingen of suggesties ter verbetering.

Van de antwoorden op alle vragen werden frequentieverdelingen gemaakt.

Voor de weergave van de resultaten zijn alle gebruikte vijfpuntsschalen gedichotomiseerd. Van de drie schalen zijn de volgende categorieën samengenomen (volledig mee oneens, mee oneens en noch mee eens / noch mee oneens) en (mee eens, volledig mee eens), verder (volledig onduidelijk, onduidelijk, noch duidelijk / noch onduidelijk) en (duidelijk, volledig duidelijk) en (volledig onbruikbaar, onbruikbaar, noch bruikbaar / noch onbruikbaar) en (bruikbaar, volledig bruikbaar). Er is voor gekozen de neutrale middencategorie telkens bij de negatieve pool te trekken. De opzet van de schalen was vergelijkbaar met de Likert-schaal. Waar in de resultatensectie gesproken wordt over gemiddelde scores, betreft het de gemiddelde scores van respondenten op een van deze vijfpuntsschalen.

Bij indieners is met behulp van MANOVA's (multivariate variantieanalyses) bepaald of de achtergrondvariabelen 'type instelling waar men werkt' en 'de aard van het onderzoek dat men doorgaans doet' samenhangen met hun oordeel over de duidelijkheid en bruikbaarheid van de voor hen geldende implementatiecriteria en met hun eigen-effectiviteitsverwachting.

Bij referenten is op dezelfde wijze bepaald of de achtergrondvariabelen 'type instelling waar men werkt', 'het aantal reeds beoordeelde projectvoorstellen' en 'het hebben van ervaring met het beoordelen van een bepaald type project' verband houden met het oordeel van referenten aangaande bruikbaarheid, duidelijkheid en eigen-effectiviteitsverwachting.

Door het beperkte aantal leden van de Programmacommissies in de steekproef is voor hen qua achtergrondvariabelen alleen met behulp van tweezijdige Pearson-correlatietoetsen vastgesteld of er effect uitgaat van het totaal aantal reeds beoordeelde projectvoorstellen op het oordeel over duidelijkheid, bruikbaarheid en eigen-effectiviteitsverwachting.

Daarnaast is met behulp van MANOVA's voor alle drie de respondentgroepen bepaald of het type projectvoorstel (onderzoeks-, ontwikkelings-, implementatie- en uitvoeringsprojecten) gerelateerd zijn aan het oordeel over bruikbaarheid, duidelijkheid en eigen-effectiviteitsverwachting

P-waarden van 0,05 of kleiner werden beschouwd als statistisch significant.

Voorafgaand aan alle variantieanalyses is met behulp van de Levene's-Test bepaald of er sprake was van homogeniteit van varianties. Bij alle variantieanalyses die in dit onderzoek zijn uitgevoerd, is volgens de methode van Bonferroni gecorrigeerd voor kanskapitalisatie. Bij alle variantieanalyses is gebruik gemaakt van het type General Linear Model (GLM) voor Repeated Measures.

4

Resultaten

Bij de beschrijving van de resultaten wordt eerst een samenvattend overzicht gegeven van de uitkomsten van de groepsinterviews. Daarna worden de resultaten van het vragenlijstonderzoek beschreven.

4.1 De groepsinterviews

4.1.1 Respons

Van de 15 uitgenodigde indieners hebben er 6 positief gereageerd. Van hen hebben er uiteindelijk 4 aan het groepsinterview deelgenomen. Van de 15 uitgenodigde referenten hebben 5 positief gereageerd en deelgenomen en van de 15 leden van Programmacommissies hebben 5 positief gereageerd en 4 deelgenomen aan het interview.

De belangrijkste redenen om geen gehoor te geven aan de uitnodiging waren, dat men verhinderd was op het tijdstip van het interview en gebrek aan tijd. Vrijwel alle respondenten die niet deelnamen toonden overigens grote interesse in het onderzoek en vonden het spijtig niet deel te kunnen nemen.

Hoewel de uiteindelijke opkomst naar verhouding klein was, verstoorde het niet de doelstelling van de groepsinterviews, namelijk een eerste oordeel te inventariseren over de bruikbaarheid en toepasbaarheid van de implementatiecriteria met het oog op het ontwerpen van een vragenlijst.

4.1.2 Belang van implementatie van projectresultaten

Zowel de indieners, referenten als leden van Programmacommissies onderschreven de maatschappelijke opdracht van ZON om systematisch aandacht te geven aan de implementatie van resultaten van door haar gefinancierde projecten. Men onderschreef ook het belang van de versterking van de combinatie van wetenschappelijk onderzoek, beleid en praktijk. Dat onderzoekers uitgedaagd worden om de kans op implementatie van verwachte projectresultaten in hun voorstellen te beschrijven, vonden alle respondenten nuttig en noodzakelijk.

4.1.3 Belemmerende factoren

Ondanks nut en noodzaak plaatsten de respondenten kanttekeningen bij het door ZON gehanteerde begrippenkader van implementatie, bij de helderheid en duidelijke

lijkheid van de implementatiecriteria en de toelichtingen daarop in de desbetreffende documenten, bij de eigen kennis en deskundigheid over implementatie en bij de relatie tussen de criteria en het ordeningsmodel van ZON over de typen projecten. Daarnaast werden kanttekeningen geplaatst bij de rol van onderzoekers bij de implementatie van projectresultaten in relatie tot ZON-activiteiten.

Tussen de indieners, referenten en leden van de PC's onderling en tussen de groepen als geheel bleek nadrukkelijk overeenstemming wat betreft de kanttekeningen, zij het dat iedere groep een eigen accent verwoordde.

Twijfel werd uitgesproken over de expliciete eis aan onderzoekers om per definitie implementatiekansen (in Vooraanmelding onder Relevantie) en de implementatiebevorderende factoren (in Definitieve Aanvraag onder Relevantie) te beschrijven. Gesteld werd dat dit afhankelijk zou moeten zijn van het type onderzoek. De implementatiekansen beschrijven van de resultaten uit bijvoorbeeld een determinantenonderzoek vonden de respondenten prematuur: "een determinant kun je niet implementeren". Hetzelfde geldt voor de resultaten van een experiment, waarbij de effectiviteit van een nieuw ontwikkelde interventie wordt getest. Zolang niet duidelijk is of deze interventie daadwerkelijk effectief is, is het beschrijven van de implementatiekansen nog niet opportuun. Wel was men het erover eens dat aan onderzoekers de eis kan worden gesteld de resultaten van projecten onder belanghebbende beleidsinstanties, het werkveld en wetenschappelijke kring te verspreiden (disseminatie van projectresultaten) en daar ook specifieke suggesties voor te doen.

Verschillende factoren werden genoemd die van invloed zijn op de ambivalentie bij het beschrijven van implementatiekansen en -factoren. De eerste was dat de definitie van ZON van implementatie de indruk wekt, dat ZON zich uitsluitend richt op interventies (van bewezen waarde) ten behoeve van de gezondheidszorg. Heel veel projecten die door ZON worden gefinancierd betreffen geen interventieprojecten, maar betreffen bijvoorbeeld exploratief onderzoek. In samenhang hiermee wordt door ZON de verspreiding van informatie óver projectresultaten en de implementatie van projectresultaten volgens de respondenten in één adem genoemd. Dit is zeker aan de orde bij een aantal projecten, maar lang niet altijd bij alle. Het ordeningsmodel van ZON wat betreft typen projecten draagt in dit verband niet bij aan de duidelijkheid. ZON maakt onderscheid tussen onderzoeks-, ontwikkelings-, implementatie- en uitvoeringsprojecten. Wat over implementatie gezegd kan worden, is volgens de respondenten afhankelijk van het type project. Beter zou zijn om per type project onderscheid te maken in disseminatie- en implementatie-aspecten, desgewenst per projecttype aparte aanvraagformulieren.

Wat betreft kennis en deskundigheid op het terrein van implementatie zeiden vooral de indieners niet erg thuis te zijn in het begrippenkader van implementatie. "De woorden kennen we, maar wat het allemaal impliceert.....Implementatie is inmiddels een wetenschap op zich". Indieners gaven ook te kennen weinig ervaring te hebben met daadwerkelijke implementatie-activiteiten. Dat maakte ook dat indieners hun rol bij het beschrijven van implementatiekansen relativeerden. Ze zagen daarin toch ook een belangrijke taak weggelegd voor ZON, of waar het universitaire onderzoekers betrof, voor het praktijkveld. Referenten stelden, alhoewel deze de Vooraanmelding niet beoordelen en ook niet het onderdeel Relevantie in de Definitieve Aanvraag, dat ze redelijk op de hoogte waren van het begrippenkader. Ze constateerden evenwel, net zoals leden van de Programmacommissies, dat het

moelijk is de validiteit van de beschrijving van implementatiekansen te beoordelen. De indruk bestond dat indieners zich vooral laten leiden door wat ze te hooi en te gras hebben opgepikt over implementatie, niet gehinderd door uitgebreide kennis. Daarbij meenden de referenten dat indieners vooral een inspanning leveren voor het kwalitatief goed beschrijven van de projectopzet en minder inspanning leveren voor het beschrijven van de implementatiekans.

De respondenten waren het erover eens dat de gebruikte begrippen in de formulieren voor de Vooraanmelding en de Definitieve Aanvraag, de toelichtingen daarop en de toelichtingen in de brochure Procedures voor ZON-projecten nogal vaag en inconsistent zijn. Zo wordt van indieners bij de Vooraanmelding gevraagd de implementatiekans te beschrijven en bij de Definitieve Aanvraag de implementatiebevorderende factoren. De beschrijving (en de beoordeling door de Programmacommissies) dient volgens ZON plaats te vinden op drie criteria: de gerichtheid op implementatie, de aandacht voor implementatiebevorderende factoren (communicatie-uitwisseling, het overdraagbaar maken van de resultaten en het kweken van commitment bij uitvoerders, gebruikers en beleidsmakers) en de bruikbaarheid van beoogde resultaten voor de praktijk. Hoewel de respondenten zich van deze begrippen een voorstelling konden maken, vooronderstellen ze in de eerste plaats kennis van implementatie. De criteria worden verder niet geoperationaliseerd. Wat er precies mee bedoeld wordt, blijft onduidelijk. De begrippen zijn te "vrijblijvend" geformuleerd. Implementatie wordt nu wel eens gezien als "Nou, dan geef je wat workshops". In deze zin zijn de criteria slecht bruikbaar en toepasbaar. Begripsverheldering en duidelijk omschreven criteria zijn volgens de respondenten nodig (naast de hiervoor genoemde aanbevelingen) om het voor indieners beter mogelijk te maken aan de eisen bij Vooraanmelding en Definitieve Aanvraag te voldoen.

Met name de leden van de Programmacommissies pleitten tenslotte voor een andere benadering van de transfer van kennis uit projecten in relatie met de typologie van projecten die thans wordt gebruikt door ZON. In plaats van de huidige typologie (onderzoeks-, ontwikkelings-, implementatie- en uitvoeringsprojecten) zou op programmaniveau een ketenbenadering wenselijk zijn, waarbij de achter-eenvolgende stappen van kennistransfer van exploratieve projecten, naar ontwikkelingsprojecten en vervolgens naar implementatie beter kan worden bewaakt.

4.2 Vragenlijstonderzoek

4.2.1 Respons

Er zijn 120 vragenlijsten verstuurd naar indieners van projectvoorstellen, 106 naar referenten en 51 naar leden van Programmacommissies. Reminders zijn verzonden, omdat de eerste respons aan de lage kant bleek. Uiteindelijk hebben 68 indieners (57%), 49 referenten (46%) en 24 leden van Programmacommissies (47%) de vragenlijst ingevuld getourneerd.

Redenen voor non-respons (op te maken uit e-mail reacties en mondelinge reacties) waren gebrek aan tijd en de (te) lange vragenlijst. Daarnaast zijn niet ingevulde vragenlijsten getourneerd, omdat de adressen onjuist waren of omdat de geadresseerden niet langer werkzaam waren bij de desbetreffende instelling.

4.2.2 Achtergrondvariabelen

Organisaties waar respondenten werkzaam zijn

Aan alle respondenten is gevraagd bij welke organisatie of instelling zij werkzaam zijn. Deze vraag is tevens bedoeld om na te gaan of er verschillen zijn in scores op de onderzoeksvragen tussen respondenten van universiteiten, niet-universitaire onderzoeksinstellingen en veldorganisaties.

Bij indieners is een evenwichtige spreiding over deze instellingen, respectievelijk 34% werkt bij universiteiten, 32% bij niet-universitaire onderzoeksinstellingen en 34% bij veldorganisaties. Bij referenten is het merendeel werkzaam bij universiteiten (47%) en veldorganisaties (37%) en leden van de Programmacommissies zijn vooral afkomstig uit veldorganisaties (63%) en 29% werkt bij universiteiten.

Respectievelijk 16% van de referenten en 8% van de leden van de Programmacommissies werkt bij niet-universitaire onderzoeksinstituten.

Type ingediende en beoordeelde projecten

Aan indieners is gevraagd wat het type onderzoek is dat zij doorgaans verrichten en welk type project zij het laatst bij ZON hebben ingediend. Een ruime meerderheid van de indieners (85%) voert doorgaans projecten uit met de nadruk op toegepast onderzoek. Van de indieners hebben 32 als laatste een onderzoeksproject ingediend (47%), 19 een implementatieproject (28%), 14 een ontwikkelingsproject (21%) en 3 een uitvoeringsproject (4%).

Aan referenten en leden van Programmacommissies is gevraagd welk type projecten zij al hebben beoordeeld. Bij individuele referenten en leden van de Programmacommissies blijkt dat zij meerdere typen projecten beoordelen.

Onderzoeksprojecten zijn door referenten 35 keer genoemd (67%), implementatieprojecten 19 keer (37%), ontwikkelingsprojecten 14 keer (27%) en uitvoeringsprojecten 6 keer (12%). Leden van de Programmacommissies noemen onderzoeksprojecten 19 keer (79%), implementatieprojecten 15 keer (63%), ontwikkelingsprojecten 14 keer (58%), en uitvoeringsprojecten 9 keer (38%).

Zowel bij indieners, als bij referenten en leden van de Programmacommissies zijn de hoogste scores bij onderzoeks- en implementatieprojecten, gevolgd door ontwikkelings- en uitvoeringsprojecten.

Ervaring met verspreiding en implementatie van projectresultaten

Aan de indieners van projectvoorstellen is gevraagd aan te geven hoe vaak zij doorgaans resultaten van projecten verspreiden, c.q. implementeren en op welke manier zij dat doorgaans doen. De antwoorden op deze vragen geven een indicatie van de mate waarin indieners ervaring hebben in het verspreiden en implementeren van projectresultaten. Meer dan 90% van de indieners geeft aan dat resultaten van het merendeel van de projecten, dan wel van alle projecten actief worden verspreid. De meest genoemde activiteiten zijn publicaties in wetenschappelijke tijdschriften, vakbladen, overleg met en presentaties bij veldorganisaties en overleg met en presentaties bij beleidsorganisaties. In mindere mate zijn nog genoemd presentaties op congressen en conferenties en workshops, mailingen aan doelgroepen en gerichte marketing, publicaties op het Internet, nieuwsbrieven en wetenschappelijke bijeenkomsten en uitwisseling met vakgenoten.

De daadwerkelijke implementatie van projectresultaten geeft een ander beeld. Meer dan de helft van de respondenten (53%) geeft aan dat zij de resultaten van alle, dan wel van het merendeel van de projecten implementeren. De overige respondenten doen dat doorgaans bij de helft, bij enkele of bij geen van hun pro-

jecten. Implementatie betreft veelal het invoeren van een verandering bij beroepsbeoefenaren/veldorganisaties en het invoeren van programma's, richtlijnen en/of protocollen bij beroepsbeoefenaren en veldorganisaties. Strategieën en methoden die zijn genoemd betreffen praktische ondersteuning en advisering, scholing, training, intervisie, coaching, directe overdracht aan en samenwerking met gebruikers, coördinatie. Respondenten die niet of bij enkele projecten betrokken zijn bij de implementatie van resultaten, geven aan dat het project nog niet in de implementatiefase is en/of met implementatie geen ervaring hebben.

4.2.3 Helderheid, inzichtelijkheid en bruikbaarheid van de implementatiecriteria

Indieners van projectvoorstellen

Om helderheid en inzichtelijkheid te meten van ieder criterium in de Vooraanmelding en Definitieve Aanvraag bij indieners, zijn steeds twee stellingen gepresenteerd:

- ik weet precies wat van mij wordt verwacht bij het beschrijven van de implementatiekansen, c.q. van de implementatiebevorderende factoren
- ik weet zeker dat het me lukt een adequate inschatting te maken van de implementatiekansen, c.q. van de implementatiebevorderende factoren adequaat te beschrijven.

De tweede stelling betreft de eigen-effectiviteitsverwachting, die mede bepaald wordt door de inzichtelijkheid van de criteria.

Vooraanmelding

Bij onderzoeks-, ontwikkelings- en uitvoeringsprojecten is het voor meer dan de helft van de indieners onduidelijk of is men er niet zeker van, wat precies van hen wordt verwacht bij het beschrijven van de implementatiekansen bij de Vooraanmelding (respectievelijk 58%, 53% en 59%). Bij implementatieprojecten is dit iets meer dan een derde van de indieners (37%).

Er is een verband tussen het type project en de mate, waarin men weet wat er precies wordt verwacht bij het beoordelen van de implementatiekansen ($F=4,786$, $p \leq 0,05$). Indieners weten bij implementatieprojecten gemiddeld genomen beter wat van hen wordt verwacht dan bij onderzoeksprojecten en uitvoeringsprojecten. De gemiddelden zijn respectievelijk 3,64, 3,09 en 3,24. Het gemiddelde bij ontwikkelingsprojecten is 3,29. De gemiddelde scores zijn gebaseerd op een vijf-puntsschaal die loopt van volledig oneens tot volledig eens.

Variërend tussen 55 en 65% van de indieners geeft te kennen dat ze er niet zeker van zijn of het hen lukt om de implementatiekansen van onderzoeks-, ontwikkelings- en uitvoeringsprojecten te beschrijven. Voor implementatieprojecten is dit iets meer dan een derde (37%). Ook hier is er een verband met het type project ($F=8,977$, $p \leq 0,01$). Bij implementatieprojecten achten indieners zich beter in staat de implementatiekansen te beschrijven dan bij onderzoeks-, ontwikkelings-, en uitvoeringsprojecten. De gemiddelden zijn respectievelijk 3,71, 3,07, 3,16 en 3,40.

Het type instelling waar indieners werkzaam zijn en het soort onderzoek dat ze doorgaans verrichten zijn niet van invloed op de antwoorden op beide vragen.

Definitieve Aanvraag

Bij de Definitieve Aanvraag is gevraagd naar de helderheid en inzichtelijkheid van de criteria: communicatie-uitwisseling, overdraagbaar maken van resultaten en commiteren van uitvoerders, gebruikers en beleidsmakers.

Voor de criteria communicatie-uitwisseling en commiteren van uitvoerders, gebruikers en beleidsmakers zegt respectievelijk 63% en 64% van de indieners dat ze niet weten wat er bij de criteria van hen wordt verwacht. Voor het criterium overdraagbaar maken van de resultaten is dit 47%. Het verschil tussen de drie criteria is niet statistisch significant.

Op de vraag of het hen lukt deze criteria goed te beschrijven in een projectvoorstel, antwoordden respectievelijk 60%, 66% en 44% van de drie respondentgroepen bevestigend. Indieners achten zich echter beter in staat het criterium overdraagbaar maken van resultaten te beschrijven dan de andere twee criteria ($F=7,694$, $p\leq 0,01$). De gemiddelden zijn respectievelijk 3,50, 3,24 en 3,12. Het type instelling en de aard van het onderzoek dat men doorgaans verricht zijn niet van invloed op de antwoorden op de vragen.

Referenten

Referenten beoordelen 19 criteria die verband houden met implementatie van projectresultaten, verspreid over de verschillende typen projecten. Er is sprake van overlap van de criteria bij de typen projecten, maar in het onderzoek zijn ze alle afzonderlijk bevraagd.

Om helderheid en inzichtelijkheid te meten is referenten in de vorm van stellingen gevraagd:

- ik weet precies wat ik als referent geacht word te doen met dit criterium bij het beoordelen van de implementatiekans
- ik weet zeker dat het me lukt een adequate beoordeling van dit criterium te geven.

De tweede stelling verwijst naar de eigen-effectiviteitsverwachting die bepaald wordt door de helderheid en inzichtelijkheid van de criteria.

Hoewel er sprake is van enige spreiding in de scores, blijkt dat tussen de 50% en 65% van de referenten de criteria bij implementatie- en uitvoeringsprojecten duidelijk vindt. Bij onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten varieert dit tussen 46% en 54%. De overigen weten niet precies wat met de criteria wordt bedoeld of vinden ze onduidelijk. Wat betreft de eigen-effectiviteitsverwachting is er ook sprake van spreiding in de scores. Tussen 40% en 45% van de referenten acht zich in staat om met behulp van de criteria de implementatie van onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten te beoordelen. Dit geldt voor tussen de 36% tot 64% voor implementatie- en uitvoeringsprojecten. De overigen weten niet zeker of ze met de criteria de implementatie van projectvoorstellen kunnen beoordelen of zeggen dat niet te kunnen. Er zijn geen significante verschillen tussen de 19 criteria wat betreft de scores op de beide vragen. Wel is er een verband tussen het type instelling waar referenten werkzaam zijn en de antwoorden op de eerste vraag ($F=7,201$, $p\leq 0,01$) en op de tweede vraag ($F=6,985$, $p\leq 0,01$). Referenten uit universiteiten vinden het onduidelijker wat van hen wordt verwacht bij het beoordelen van de 19 criteria dan referenten uit veldorganisaties (de gemiddelden zijn 3,19 en 3,88). Referenten uit veldorganisaties en uit niet-universitaire onderzoeksinstituten zijn vaker van mening dat het hen zal lukken een adequate beoordeling te geven van projectvoorstellen met de 19 criteria, dan referenten uit universiteiten. De gemiddelden zijn respectievelijk 3,72, 3,74 en 3,03.

Verder geldt dat er geen verband is tussen het al dan niet eerder hebben beoordeeld van een bepaald type projectvoorstel en de mate waarin referenten weten

wat van ze wordt verwacht bij de criteria en de mate waarin ze zeker weten dat het beoordelen van de criteria hen gaat lukken.

Leden Programmacommissies

Leden van Programmacommissies beoordelen de beschreven implementatiekansen van projectresultaten bij zowel Vooraanmelding als Definitieve Aanvraag met behulp van de criteria: gerichtheid op implementatie, aandacht voor implementatiebevorderende en belemmerende factoren en bruikbaarheid van de beoogde resultaten voor de praktijk.

Ook bij hen is helderheid en inzichtelijkheid gemeten met de stellingen:

- ik weet precies wat ik als lid van de Programmacommissie geacht word te doen met dit criterium bij het beoordelen van de implementatiekansen van een project;
- ik weet zeker dat het me lukt een adequate beoordeling te geven van dit criterium (mate van zelf-effectiviteitsverwachting).

Beoordeling Vooraanmelding

Voor tweederde (65%) van de respondenten is bij het beoordelen van de Vooraanmelding het criterium 'gerichtheid op implementatie' in meer of mindere mate onduidelijk. Iets meer dan de helft (52%) weet niet (precies) wat wordt bedoeld met "aandacht voor implementatiebevorderende en belemmerende factoren". Dat geldt voor minder dan de helft (43%) voor het criterium "bruikbaarheid van de beoogde resultaten voor de praktijk". Bijna driekwart van de leden van de Programmacommissies (74%) geeft aan niet (zeker) te weten of het hen lukt met het criterium "gerichtheid op implementatie" de Vooraanmelding te beoordelen. Dat geldt voor bijna de helft (47%) en meer dan de helft (57%) van de respondenten voor de andere twee criteria.

Beoordeling Definitieve Aanvraag

Bij de Definitieve Aanvraag zijn dezelfde criteria als bij de Vooraanmelding nagevraagd per type project. Tweederde van de leden van de Programmacommissies (65%) weet niet (zeker) wat met het criterium "gerichtheid op implementatie" wordt bedoeld bij onderzoeksprojecten en 75% geeft aan niet (zeker) te weten of ze met behulp van dit criterium de Definitieve Aanvraag kunnen beoordelen. Bij ontwikkelingsprojecten is dit iets meer dan de helft (57%) en bij implementatie- en uitvoeringsprojecten is dit eenderde van de leden van de PC's (respectievelijk 30% en 39%).

Wat betreft de helderheid van het criterium "aandacht voor belemmerende en bevorderende factoren" geeft respectievelijk 44% en 48% aan dit criterium in meer of mindere mate onduidelijk te vinden bij onderzoeks- en ontwikkelingstrajecten en iets meer dan eenderde bij implementatie- en uitvoeringsprojecten (respectievelijk 39% en 35%). Meer dan de helft (respectievelijk 52% en 53%) geeft te kennen niet (zeker) te weten of ze met dit criterium de Definitieve Aanvraag kunnen beoordelen bij onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten. Voor implementatie- en uitvoeringsprojecten zijn dit 39% en 43%.

Bij het criterium "bruikbaarheid van de beoogde resultaten voor de praktijk" geeft 44%, respectievelijk 53% te kennen niet (zeker) te weten wat met dit criterium wordt bedoeld bij onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten. Dit geldt voor eenderde (35%) tot een kwart (26%) bij implementatie- en uitvoeringsprojecten. Met dit criterium acht 39% zich echter wel in staat de Definitieve Aanvraag te beoordelen bij

onderzoeksprojecten. Dat geldt voor 52% van de referenten bij ontwikkelingsprojecten en voor respectievelijk 65% en 60% bij implementatie- en uitvoeringsprojecten.

Het is door het geringe respondentenaantal niet mogelijk om te kijken naar de invloed van de factor 'type instelling' op de antwoorden op beide vragen. Wel is onderzocht of er een verband is tussen het totaal aantal beoordeelde voorstellen en de mate waarin voor leden van de Programmacommissies de criteria duidelijk zijn en de mate waarin ze zich in staat achten om met de criteria projectvoorstellen adequaat te kunnen beoordelen. Er blijkt echter geen significante correlatie te zijn.

4.2.4 Acceptatie van de implementatiecriteria

Acceptatie van de criteria hangt niet alleen af van de helderheid en inzichtelijkheid van de gebruikte begrippen. Ook de ervaren relevantie van de begrippen, alsmede de ervaren relevantie van de eis die ZON stelt aan indieners om de verspreiding en implementatie van projectresultaten te beschrijven in projectvoorstellen, bepalen de acceptatie.

Indieners van projectvoorstellen

Om de acceptatie van de implementatiecriteria te meten is indieners bij zowel de Vooraanmelding als bij de Definitieve Aanvraag in de vorm van stellingen gevraagd:

- ik vind het belangrijk dat de implementatiekans/implementatiebevorderende factoren worden beschreven
- ik vind het in het algemeen een taak van de indieners om de implementatiekans en implementatiebevorderende factoren te beschrijven.

Verder is gevraagd of indieners het eens zijn met de eis van ZON dat zij een adequate beschrijving moeten geven van de verspreiding en implementatie van projectresultaten. Deze vraag is gecombineerd met de vraag of indieners vinden dat honorering van een voorstel mede zou moeten afhangen van de kwaliteit van de beschrijving van de implementatiekans van een project.

Vooraanmelding

Tussen de 74% en 79% van de indieners vindt het belangrijk dat de implementatiekans bij de Vooraanmelding wordt beschreven bij onderzoeks-, ontwikkelings- en uitvoeringsprojecten. Bij implementatieprojecten vindt 94% dit. Tussen de 58% en 75% vindt dit een taak van indieners bij onderzoeks-, ontwikkelings- en uitvoeringsprojecten. Bij implementatieprojecten is dit 86%.

Definitieve Aanvraag

Bij de Definitieve Aanvraag vindt respectievelijk 81%, 87% en 69% het belangrijk dat aandacht wordt besteed aan de factoren communicatie-uitwisseling, overdraagbaar maken van resultaten en het commiteren van uitvoerders, gebruikers en beleidsmakers. Respectievelijk 72% en 76% vindt het ook de taak van indieners bij de factoren communicatie-uitwisseling en overdraagbaar maken van resultaten. Iets meer dan de helft (54%) vindt het de taak van indieners bij de factor commiteren van uitvoerders, gebruikers en beleidsmakers.

Het type project, het type instelling waar indieners werkzaam zijn en het type onderzoek dat indieners doorgaans verrichten, hangen niet samen met deze ant-

woorden op zowel de vragen bij de Vooraanmelding, als bij de Definitieve Aanvraag.

De indieners zijn het in meerderheid (87%) eens met de eis van ZON, dat het een taak van indieners is om de verspreiding van projectresultaten te beschrijven. Ongeveer driekwart (73%) vindt dit voor de implementatie van projectresultaten. Verder vindt 59%, dat honorering van een voorstel moet afhangen van de kwaliteit van de beschrijving.

Referenten

Aan referenten is gevraagd of ze de criteria per type project relevant vinden voor het beoordelen van de implementatiekansen van projecten. Verder is aan referenten gevraagd of ze de eis van ZON onderschrijven, dat indieners de verspreiding en implementatie van projectresultaten beschrijven, gecombineerd met de vraag of honorering van het projectvoorstel moet afhangen van de kwaliteit van deze beschrijving.

Hoewel er sprake is van spreiding in de scores, onderschrijft een aanzienlijke meerderheid van de referenten het belang van de criteria per type project voor het beoordelen van de implementatiekansen van projecten (variërend tussen de 67 en 91%). Bijna driekwart (74%) is het ook eens met de eis van ZON dat indieners de verspreiding en iets minder dan tweederde (59%) is het eens met de eis van ZON dat de implementatie van projectresultaten wordt beschreven. Maar minder dan de helft (45%) vindt echter dat honorering van een projectvoorstel af moet hangen van de kwaliteit van de beschrijving. De overigen zijn het hier niet mee eens of hebben er geen duidelijke mening over. Er is een significante relatie tussen het type instelling waar referenten werken en het belang dat ze hechten aan de criteria ($F=5,144$, $p \leq 0,01$). Referenten uit universiteiten vinden de criteria gemiddeld genomen minder belangrijk dan referenten uit veldorganisaties (de gemiddelden zijn 3,81 en 4,16). Er is geen verschil in mening tussen referenten uit universiteiten en niet-universitaire instellingen.

Het hebben van ervaring met het beoordelen van een bepaald type projectvoorstel is niet gerelateerd aan het belang dat wordt gehecht aan de criteria.

Leden Programmacommissies

Aan Leden van Programmacommissies is gevraagd of ze het hun taak vinden om de implementatiekansen en implementatiebevorderende factoren bij de Vooraanmelding en de Definitieve Aanvraag te beoordelen en of ze de criteria ook belangrijk vinden. Ook is gevraagd of ze de eis van ZON onderschrijven, dat indieners de verspreiding en implementatie van projectresultaten beschrijven, gecombineerd met de vraag of honorering van het projectvoorstel moet afhangen van de kwaliteit van de beschrijving.

Bijna driekwart (74%) ziet het als haar taak om bij de Vooraanmelding en bijna allen (96%) vinden het hun taak om bij de Definitieve Aanvraag de implementatiekansen van projectvoorstellen te beoordelen. Bij de Definitieve Aanvraag vindt 74% het criterium "gerichtheid op implementatie" van belang voor de beoordeling, 83% het criterium "aandacht voor implementatiebevorderende en belemmerende factoren" en 79% en het criterium "de bruikbaarheid van de beoogde resultaten voor de

praktijk”

Voor het bepalen van de invloed van type instelling en type(n) beoordeelde projectvoorstellen op de acceptatie van de criteria is de respondentengroep te klein. Er is wel gekeken of het totaal aantal beoordeelde voorstellen samenhangt met de mate waarin belang wordt gehecht aan de drie criteria. Hier blijkt echter geen correlatie tussen te zijn.

Bijna alle leden van de Programmacommissies (96%) onderschrijven ook de eis van ZON dat indieners de verspreiding en implementatie van projectresultaten beschrijven, hoewel driekwart (75%) vindt dat honorering niet moet afhangen van de kwaliteit van de beschrijving.

4.2.5 Type projecten en het beoordelen van projectvoorstellen

Uit de groepsinterviews bleek dat de huidige indeling van typen projecten (onderzoeks-, ontwikkelings-, implementatie- en uitvoeringsprojecten) niet bijdraagt aan de helderheid en de acceptatie van de implementatiecriteria. Daarom is aan referenten en leden van de Programmacommissies gevraagd of ze weten wat het onderscheid in de vier typen projecten precies inhoudt. Daarnaast is gevraagd in hoeverre zij deze indeling relevant en bruikbaar vinden in verband met het toepassen van de implementatiecriteria.

Hoewel meer dan eenderde (38%) van de referenten slechts precies weet wat het onderscheid inhoudt, vindt meer dan de helft (59%) het onderscheid in vier typen relevant en meer dan tweederde (66%) het onderscheid behulpzaam bij het beoordelen van projectvoorstellen. Meer dan helft (58%) van de leden van de Programmacommissies weet wat het onderscheid inhoudt en vindt het relevant en 70% van hen vindt het onderscheid behulpzaam bij het beoordelen van projectvoorstellen.

4.2.6 Bekendheid met implementatie

ZON heeft in de afgelopen jaren verschillende documenten gepubliceerd om doelgericht informatie te verspreiden over het belang van de verspreiding en implementatie van resultaten uit wetenschappelijk onderzoek en over strategieën en methoden van implementatie. Het betreft de brochures *Werken aan Zorgvernieuwing*, de beleidsnota *Met het oog op toepassing* en de brochure *Procedures voor ZON-programma's als hulpmiddel voor indieners, referenten en leden van Programmacommissies om projectvoorstellen op te stellen, c.q. te beoordelen*. Aan indieners, referenten en leden van Programmacommissies is gevraagd:

- In hoeverre kent u de brochures *Werken aan Vernieuwing*, *Procedures voor Zon-programma's* en de beleidsnota *Met het oog op toepassing*?
- In hoeverre vindt u deze brochures duidelijk voor het beschrijven, c.q. het beoordelen van de implementatiekansen van projectresultaten?
- In hoeverre zijn deze brochures bruikbaar voor het beschrijven, c.q. beoordelen van de implementatiekansen van projectresultaten?

Daarnaast biedt ZON regelmatig deskundigheidsbevordering aan voor indieners van projectvoorstellen op het terrein van de verspreiding en implementatie van projectresultaten. Het betreft tot dusver workshops van 1,5 dag voor door ZON

gehonoreerde projectvoorstellen uit de deelprogramma's 1,2 en 3 van het Programma Preventie en het Programma Klachten aan het Bewegingsapparaat en zogenaamde themadagen op hetzelfde terrein.

Deze deskundigheidsbevordering beoogt bij te dragen aan de kennis van implementatiestrategieën en methoden, mede in het licht van de verplichting voor indieners om tijdens de projectuitvoering een Verspreidings- en Implementatieplan op te stellen (VIP). Als zodanig is deze deskundigheidsbevordering een factor van betekenis bij het beoordelen van de bekendheid met het begrippenkader.

Aan zowel indieners, referenten als leden van de Programmacommissies is gevraagd:

- Weet u van het bestaan van workshops/themadagen?
- Bent u er voor uitgenodigd?
- Droeg uw deelname bij aan uw kennis/vaardigheid met verspreiding en implementatie van projectresultaten?
- In hoeverre is de opgedane kennis bruikbaar/onbruikbaar voor het opstellen van een Verspreidings- en Implementatieplan?

Bekendheid met ZON-documenten

Beleidsnota Met het oog op toepassing

Bijna de helft van de indieners (44%) kent de nota niet, of heeft er alleen van gehoord. Dat geldt voor 42% van de referenten en 42% van de leden van de Programmacommissies. Van de 35 indieners die de beleidsnota wel kennen en/of gebruiken vindt meer dan de helft (57%) de informatie duidelijk en bijna tweederde (65%) vindt de nota bruikbaar. Van de 23 referenten die de nota kennen en/of gebruiken vindt iets meer dan de helft (52%) de informatie duidelijk en 38% vindt de nota bruikbaar. Van de 14 leden van de Programmacommissies die de nota kennen en/of gebruiken vindt de helft de informatie duidelijk en 8 vinden de nota bruikbaar.

Brochure Werken aan vernieuwing

Bijna driekwart van de indieners (73%), 44% van de referenten en 71% van de leden van Programmacommissies kent de brochure Werken aan vernieuwing niet of heeft er slechts van gehoord. Van de 18 indieners die de vragen over de duidelijkheid en de bruikbaarheid van de informatie hebben beantwoord, zeggen 11 dat ze informatie duidelijk vinden en 13 dat ze deze bruikbaar vinden. Van de 23 referenten, die beide vragen hebben beantwoord, vinden respectievelijk 9 dat de informatie duidelijk is en 11 dat de informatie bruikbaar is. Vier van de 6, respectievelijk 3 van de 7 leden van Programmacommissies, die de vragen hebben beantwoord vinden de informatie duidelijk en bruikbaar.

Procedures voor Zon-programma's

Een aanzienlijke meerderheid (82%) van de indieners kent de brochure en 24% gebruikt de brochure daadwerkelijk bij de ontwikkeling van een projectvoorstel. Ook referenten kennen de brochure in meerderheid (83%) en 15% van hen gebruikt deze bij het beoordelen van projectvoorstellen. Bijna driekwart van de leden van de Programmacommissies (69%) kent de brochure en 13% van hen gebruikt de brochure daadwerkelijk. Van de 53 indieners die de vraag over de duidelijkheid van de informatie hebben beantwoord zeggen 27 de informatie duidelijk te vinden. Van de 49 indieners die de vraag over de bruikbaarheid van de informatie hebben beant-

woord vinden 23 de informatie bruikbaar. Van de 33, respectievelijk 32 referenten die de vragen over de duidelijkheid en bruikbaarheid van de informatie hebben beantwoord, zeggen 15 de informatie bij elke vraag de informatie duidelijk en bruikbaar te vinden. Van de 17, respectievelijk 18 leden van de Programmacommissies vinden 12, respectievelijk 13 de informatie duidelijk en bruikbaar.

Deskundigheidsbevordering van ZON

Bijna de helft van de indieners (46%), 23% van de referenten (23%) en 33% van de leden van de Programmacommissies is op de hoogte van de workshops “Verspreiding en Implementatie van onderzoeksresultaten” en weet ook wat de workshop inhoudt. Wat betreft de themabijeenkomsten over implementatie kent 28% van de indieners, 21% van de referenten en 40% van de leden van de Programmacommissies de bijeenkomsten en weet men wat deze inhouden. Van de 29 indieners die hebben deelgenomen aan de workshop of een themabijeenkomst zeggen 15 dat daardoor hun kennis en vaardigheid op het gebied van de verspreiding en implementatie van projectresultaten enigszins is toegenomen, 8 veel tot heel veel en 3 dat hun kennis nauwelijks is toegenomen. Van de 11 referenten, die als indieners hebben deelgenomen, zeggen 4 dat hun kennis enigszins, 6 veel tot heel veel en 1 nauwelijks is toegenomen. Van de 6 leden van de Programmacommissies die als indieners hebben deelgenomen, geven 5 te kennen dat hun kennis enigszins is toegenomen 1 nauwelijks.

4.2.7 Belemmeringen bij de toepassing van de criteria

Aan indieners van projectvoorstellen is gevraagd welke belemmeringen zij ervaren bij het beschrijven van de implementatiekansen van projecten.

Tabel 49: Belemmeringen bij het beschrijven van de implementatiekansen bij de vier typen projecten.

	Onderzoeksprojecten		Ontwikkelingsprojecten		Implementatieprojecten		Uitvoeringsprojecten	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Ik beschik daarvoor niet over voldoende kennis	20	29	17	25	14	21	12	18
Ik vind dat daarvoor te weinig geld beschikbaar is	16	24	11	16	13	19	12	18
Ik vind dat daarvoor te weinig tijd beschikbaar is	16	24	13	19	15	22	9	13
Ik vind dat niet horen bij mijn functie/taken als onderzoeker	17	25	4	6	1	2	2	3
Andere belemmeringen	23	34	13	19	14	21	12	18

De meest genoemde belemmeringen zijn te weinig kennis, te weinig geld en te weinig tijd. Opvallend is in de tabel dat bij onderzoeksprojecten in verhouding tot de overige typen projecten ook gesteld wordt dat het beschrijven van de implementatie (kans) niet hoort bij de functie/taak van de indiener.

De belemmeringen die zijn genoemd onder de categorie "anders" zijn te onderscheiden in de volgende subcategorieën:

- de begrippen met betrekking tot implementatie;
- de aard van het project;
- de deskundigheid van de indiener;
- het tijdstip, waarop de beschrijving van de implementatiekansen van projectresultaten wordt gewenst door ZON.

De meest genoemde belemmeringen in deze categorie zijn:

Begrippen

- de criteria zijn onduidelijk, te abstract, weinig operationeel, weinig wetenschappelijk, te vaag
- de exacte betekenis van begrippen is niet duidelijk
- implementatie is een modewoord

Aard van het project

- het beschrijven van de implementatiekansen hangt af van de aard van het onderzoek
- niet alle onderzoek is direct geschikt voor implementatie
- de implementatiekansen is moeilijk te beschrijven op voorhand
- beschrijvend, exploratief, innovatief onderzoek leent zich niet voor het beschrijven van de implementatiekansen
- een deel van de implementatiebevorderende factoren is nog niet bekend, c.q. niet te voorzien, c.q. onvoorspelbaar;
- de projectuitkomsten zijn niet voorspelbaar, dus kan implementatie niet in detail worden beschreven

Deskundigheid

- implementatie is apart vakgebied, specialisme, vergt aparte kwaliteiten
- past niet bij wetenschappelijke onderzoekers, c.q. hoort niet bij de functie, c.q. de onderzoeker is veelal niet de geschikte persoon
- te weinig overzicht over de implementatiemarkt
- aanvullende kennis van veld- en beleidswerkers is nodig (bij onderzoeksprojecten)
- gebrek aan ervaring met implementatie
- eerste taak van onderzoeker is goed onderzoek doen, implementatie mogelijk met voldoende ondersteuning
- onderzoeker moet geen verkoper zijn, moet afstand tot zijn onderwerp bewaren (wetenschappelijke integriteit)
- onderzoeker spreken te weinig in de taal waar het veld iets van begrijpt
- vaardigheden voor onderzoek en implementatie hoeven niet in één persoon verenigd te zijn
- onderzoeker beschikt niet vaak over een adequaat netwerk

Tijdstip

- het beschrijven van implementatiekansen kan nog niet bij het begin van het project, c.q. is te vroeg in het project (bij onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten)
- bij onderzoek naar nieuwe interventies is implementatie pas aan de orde als de resultaten bekend zijn
- onderzoeksresultaten van een onderzoeksproject zijn niet van tevoren bekend

- een implementatieplan moet eigenlijk apart project zijn met zelfstandig budget/financiering

4.2.8 Suggesties voor verbetering van de implementatiecriteria

Aan indieners, referenten en leden van de Programmacommissies is gevraagd suggesties te doen voor de verbetering van de bruikbaarheid en toepasbaarheid van de implementatiecriteria.

Hieronder volgt een overzicht van de meest genoemde suggesties, onderverdeeld in suggesties met betrekking tot begripsverheldering, deskundigheidsbevordering, tijd en middelen en type projecten.

Begripsverheldering en instructies

- maak de termen over implementatie duidelijker
- maak een betere operationalisering en onderbouwing van de termen
- geef concrete voorbeelden van implementatie
- formuleer de criteria in meetbare indicatoren
- maak kort en overzichtelijk hulpmiddel
- maak implementatiecriteria per type onderzoek

Tijd en middelen

- beschouw implementatie van project resultaten als een separaat project met aparte financiering. Op voorhand kunnen bij projectvoorstellen alleen globale indicaties voor implementatie gegeven worden
- later in het project de implementatie beschrijven

Deskundigheidsbevordering

- organiseer periodieke bijeenkomsten met indieners voor het uitwisselen van problemen
- biedt bijscholing aan voor referenten

Typen projecten

- bij onderzoeksprojecten zijn de criteria niet relevant of moeten een lage relevantie hebben
- een beter onderscheid is: onderzoek, ontwikkeling, praktijk/uitvoering

Uit de suggesties blijkt dat deze niet uitsluitend betrekking hebben op de behoefte aan duidelijker implementatiecriteria. Er wordt steeds benadrukt bij meerdere open vragen dat het huidige onderscheid in de typen projecten (onderzoeks-, ontwikkelings-, implementatie- en uitvoeringsprojecten) de toepassing van de implementatiecriteria bemoeilijkt, in combinatie met een relatief gebrek aan kennis en deskundigheid op het terrein van de implementatie van projectresultaten.

5

Conclusies en aanbevelingen

5.1 Inleiding

De centrale vraagstelling van dit onderzoek is: wat is de bruikbaarheid en toepasbaarheid van de implementatiecriteria volgens indieners, referenten en Programmacommissies bij ZON. De factoren die van invloed zijn op de bruikbaarheid en de toepasbaarheid betreffen de helderheid en inzichtelijkheid van de criteria zelf. Bij gebruikers verder de bekendheid met de begrippen, de ervaren relevantie, inclusief de benodigde tijd om aandacht te besteden aan implementatie in projectvoorstellen, de ervaren eigen-effectiviteitsverwachting in het gebruik van de criteria, en de deskundigheid op het terrein van implementatie. Daarnaast worden de bruikbaarheid en toepasbaarheid bepaald door de ervaren relevantie bij gebruikers van het belang dat ZON hecht aan de implementatie van projectresultaten en de beschikbaarheid en kwaliteit van de informatie van ZON over implementatie, inclusief deskundigheidsbevordering.

5.2 Conclusies

Over de verzamelde gegevens uit de onderzoeksvragen met betrekking tot de *helderheid en inzichtelijkheid, en de bekendheid met en de acceptatie van de criteria*, kunnen gemeenschappelijke conclusies worden getrokken. Maar voor iedere groep gelden verschillende criteria met onderscheiden oogmerken. De conclusies zijn daarom beschreven per groep en de voor hen geldende criteria, alvorens algemene conclusies te trekken.

5.2.1 Helderheid en inzichtelijkheid

Het blijkt dat het voor meer dan de helft van de indieners bij de Vooraanmelding niet duidelijk is wat van hen wordt verwacht bij het beschrijven van de implementatiekansen. Dat geldt in bijzondere mate voor onderzoeks-, ontwikkelings- en uitvoeringsprojecten. Ze geven ook voor meer dan de helft te kennen er niet zeker van te zijn of het hen lukt de implementatiekansen te beschrijven. Wat betreft implementatieprojecten is er een positiever beeld. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat indieners van implementatieprojecten meer kennis hebben over het begrippenkader en over implementatiestrategieën en -methoden.

Bij de Definitieve Aanvraag zijn indieners gehouden om drie criteria te beschrijven, te weten communicatie-uitwisseling, overdraagbaar maken van resultaten en het commiteren van uitvoerders, gebruikers en beleidsmakers. Voor meer dan de helft van de indieners zijn de criteria "communicatie-uitwisseling" en "committeren van

uitvoerders, gebruikers en beleidmakers” meer of min onduidelijk en vinden ze deze criteria niet (goed) bruikbaar. Het criterium “overdraagbaar maken van resultaten” scoort positiever. Een mogelijke verklaring hiervoor is, dat men dit criterium interpreteert in het kader van het verspreiden van informatie óver projectresultaten. Een overgrote meerderheid van de indieners (90%) besteedt naar eigen zeggen daar ook veel aandacht aan.

Verspreid over de vier typen projecten beoordelen referenten met behulp van 19 criteria de vier verschillende typen ingediende projectvoorstellen (de Definitieve Aanvragen). Hoewel er sprake is van enige spreiding in de scores, blijkt dat de helft van de referenten de criteria niet duidelijk vindt en er niet zeker van is of het hen lukt ze adequaat toe te passen. Wel zijn referenten die bij veldorganisaties werken positiever in hun oordeel dan referenten, werkzaam bij universiteiten. Vermoedelijk zijn referenten uit veldorganisaties beter op de hoogte van het begrippenkader van implementatie, omdat deze organisaties daarmee meer bemoeienis hebben.

Leden van de Programmacommissies beoordelen de implementatie(kans) van projectresultaten zowel bij de Vooraanmelding, als bij de Definitieve Aanvraag met behulp van drie criteria, te weten de gerichtheid op implementatie, aandacht voor implementatiebevorderende factoren en de bruikbaarheid van de beoogde resultaten voor de praktijk. Een aanzienlijke meerderheid van de leden van Programmacommissies geeft te kennen het criterium “gerichtheid op implementatie” bij de Vooraanmelding niet duidelijk te vinden en er niet goed mee uit de voeten kan bij het beoordelen van de Vooraanmelding. Dit geldt voor de helft van de leden van de Programmacommissies voor de twee andere criteria.

Bij het beoordelen van de Definitieve Aanvraag komt een genuanceerder beeld naar voren. Bij onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten oordeelt een meerderheid dat het criterium “gerichtheid op implementatie” niet helder en niet (goed) bruikbaar is, terwijl bij implementatie- en uitvoeringsprojecten een meerderheid dit criterium juist wel helder en bruikbaar vindt. Voor de andere twee criteria geldt dat steeds ongeveer de helft van de leden van de Programmacommissies niet zeker weet wat met deze criteria wordt bedoeld en ook twijfelt aan de bruikbaarheid ervan bij onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten. Bij implementatie- en uitvoeringsprojecten is er een duidelijk positiever oordeel over de helderheid en bruikbaarheid van deze criteria. Een mogelijke verklaring voor de verschillen in oordelen over de helderheid en bruikbaarheid van de drie criteria over de verschillende typen projecten is dat bij implementatie- en uitvoeringsprojecten juist de nadruk ligt op het invoeren van nieuwe werkwijzen of programma's en bij onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten dat (nog) niet het geval is.

De algemene conclusie is, dat –met de nodige nuanceringen- voor een aanzienlijk deel van indieners, referenten en leden van de Programmacommissies de voor hen geldende criteria niet helder en niet (goed) bruikbaar zijn. Hoe meer een project echter gericht is op implementatie des te positiever is het oordeel over de bruikbaarheid van de criteria.

Uit de analyses blijkt verder dat er geen verschillen tussen de groepen zijn over het oordeel over de helderheid en de bruikbaarheid van de criteria. Op grond hiervan is het aannemelijk te veronderstellen dat de implementatiecriteria als zodanig onduidelijk zijn. Dat wordt bevestigd door steeds terugkerende opmerkingen bij enkele open vragen, waarbij wordt benadrukt dat de criteria abstract, vaag en weinig operationeel zijn.

5.2.2 Bekendheid met implementatie

Het oordeel van indieners, referenten en leden van de Programmacommissies over de helderheid en bruikbaarheid van de implementatiecriteria wordt mede bepaald door de informatievoorziening en de deskundigheidsbevordering die ZON beschikbaar stelt.

De belangrijkste informatiebronnen zijn de brochure Procedures voor ZON-programma's en Werken aan Vernieuwing. De beleidsnota Met het oog op toepassing is in beginsel een interne beleidsnota en was niet bedoeld voor brede verspreiding. Om die reden blijft een conclusie hierover achterwege.

Hoewel een aanzienlijke meerderheid van de drie groepen respondenten de Procedures voor ZON-programma's kent, is het daadwerkelijke gebruik belangrijk minder (tussen de 13% en 25%). De bekendheid met de brochure ligt voor de hand, omdat deze altijd wordt meegestuurd met de aanvraagformulieren voor indieners en met de beoordelingsformulieren voor referenten en leden van de Programmacommissies. De helft van de indieners en referenten die de brochure kennen en/of gebruiken, vindt de brochure duidelijk en bruikbaar. Dat geldt voor driekwart van de leden van de Programmacommissies. Opvallend is dat de leden van de Programmacommissies belangrijk positiever oordelen over de brochure dan indieners en referenten.

Bijna driekwart van de indieners en leden van de PC's en bijna de helft van de referenten kennen de brochure Werken aan vernieuwing niet. De verspreiding van deze brochure blijft kennelijk aan de lage kant.

Wat betreft de deskundigheidsbevordering over implementatie die door ZON wordt aangeboden, blijkt dat een aanzienlijke meerderheid van de indieners die hebben deelgenomen aan workshops/themabijeenkomsten de informatie in meer of mindere mate verhelderend vindt. Dat geldt voor bijna alle referenten en leden van Programmacommissies, die hebben deelgenomen (die tevens indieners van projectvoorstellen zijn).

De algemene conclusie is dat scholing op het terrein van implementatie beter blijkt te voldoen aan de doelstelling van ZON om kennis over implementatie te bevorderen dan schriftelijke bronnen van informatie van ZON. Die blijken in beperkte mate te voldoen aan deze doelstelling, vooral gezien het lage gebruik van de Procedures voor ZON-programma's en de lage verspreidingsgraad van de brochure Werken aan vernieuwing.

5.2.3 Acceptatie van de implementatiecriteria

De acceptatie van de criteria hangt mede af van de ervaren relevantie van de criteria en van de ervaren relevantie van de eis die ZON stelt om aandacht te besteden aan de implementatiekans van projectresultaten en aan de implementatiebevorderende factoren.

Ondanks de ervaren ambivalentie van de helderheid en inzichtelijkheid van de criteria, blijkt dat het overgrote deel van de indieners, referenten en leden van de Programmacommissies het de taak van indieners vinden om de verspreiding, c.q. de implementatie(kans) van projectresultaten in de Vooraanmelding en Definitieve Aanvraag te beschrijven.

Referenten vinden in meerderheid dat de voor hen geldende criteria voor het beoordelen van de implementatiebevorderende factoren relevant zijn.

Leden van de Programmacommissies zien het ook vrijwel allemaal als hun taak de implementatiekans bij de Vooraanmelding en bij de Definitieve Aanvraag te beoor-

delen en vinden de voor hen geldende criteria voor het beoordelen van de implementatiekansen en implementatiebevorderende factoren relevant. Er blijkt geen samenhang te zijn tussen de achtergrondvariabelen van de drie groepen en de acceptatie van de implementatiecriteria.

Desondanks vindt de meerderheid van alle groepen dat er bij de verplichting van ZON om de implementatiekansen te beschrijven, een onderscheid gemaakt moet worden naar het type project. Uit de respons blijkt dat het beschrijven van de implementatie(kansen) van onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten op voorhand zeker prematuur is. Dit oordeel lijkt samen te hangen met de bevinding dat meer dan helft van de indieners en referenten vindt dat honorering van een projectvoorstel niet mag afhangen van de kwaliteit van de beschrijving van de implementatiekansen en de implementatiebevorderende factoren. Een grote meerderheid van de leden van de Programmacommissies vindt echter honorering juist wel hiervan moet afhangen. Dit hangt vermoedelijk samen met de opdracht van de Programmacommissies om bij de beslissing tot honorering een evenwichtige afweging te maken van de relevantie van het projectvoorstel, inclusief de implementatie(kans) van de projectresultaten en de (wetenschappelijke) kwaliteit van projectvoorstellen.

Hieruit kan worden geconcludeerd dat de acceptatie van de criteria en de acceptatie van de eis van ZON om de implementatie(kans) te beschrijven weliswaar hoog is, maar dat bij indieners en referenten de ervaren onduidelijkheid en de onvoldoende bruikbaarheid van de implementatiecriteria nadrukkelijk van invloed zijn op hun oordeel dat honorering van projectvoorstellen niet mag afhangen van de kwaliteit van de beschrijving van de implementatiekansen en de implementatiebevorderende factoren. Dat geldt in ieder geval bij onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten.

5.2.4 Belemmerende factoren

De belemmeringen die indieners, referenten en leden van de Programmacommissies bij het vragenlijstonderzoek noemen voor het beschrijven, c.q. beoordelen van de implementatie(kans) van projectvoorstellen bevestigen de trend in het oordeel over de helderheid en bruikbaarheid van de criteria. Behalve dat de criteria als zodanig voor een aanzienlijk aantal respondenten niet helder, c.q. bruikbaar zijn, blijken gebrek aan tijd, kennis en deskundigheid van betekenis te zijn. De verklaring voor het gebrek aan tijd is, dat indieners vooral tijd (willen) besteden aan de kwaliteit van de (onderzoeks)opzet in hun projectvoorstel en in mindere mate aan het beschrijven van de implementatie(kans).

Een belangrijke interfererende factor is het huidige onderscheid in typen projecten. Met name indieners geven te kennen dat het beschrijven van de implementatiekansen bij de Vooraanmelding en het beschrijven van de implementatiebevorderende factoren bij de Definitieve Aanvraag bij onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten niet (goed) mogelijk is, omdat de aard van dat type projecten zich daar op voorhand niet voor leent. Referenten en leden van de Programmacommissies hebben hierover een soortgelijk oordeel. In dit verband wordt ook gepleit voor het maken van onderscheid tussen de verspreiding (disseminatie) van projectresultaten en de implementatie. Onder verspreiding dient dan te worden verstaan het op de hoogte brengen van belanghebbende groepen over de resultaten van projecten. Uit het onderzoek blijkt dat indieners daar ook veel aandacht aan besteden.

De conclusie is gerechtvaardigd dat de huidige typologie van projecten, in combinatie met overige belemmerende factoren bij een aanzienlijk deel van alle drie

groepen bijdraagt aan de ervaren ambivalentie wat betreft de helderheid en de bruikbaarheid van de implementatiecriteria. Hierdoor bestaat het risico dat de criteria nu veelal symbolisch worden toegepast, zowel door indieners, als door referenten en leden van de Programmacommissies.

5.3 Aanbevelingen

De suggesties die indieners, referenten en leden van de Programmacommissies geven voor het verbeteren van de helderheid en de bruikbaarheid van de implementatiecriteria betreffen niet uitsluitend het verhelderen van de criteria als zodanig. Steeds wordt gerefereerd aan gebrek aan kennis en deskundigheid en aan het vroegtijdige moment om de implementatie(kansen) te beschrijven, c.q. te beoordelen. Daarnaast is een factor van betekenis de huidige typologie van projecten dat ZON hanteert en die bijdraagt aan de onzekerheid over de toepassing van de implementatiecriteria.

Dit compliceert het geven van eenduidige aanbevelingen, want al deze factoren hangen met elkaar samen. Daarom is ervoor gekozen de aanbevelingen te beschrijven in drie varianten. Varianten I en II leggen de nadruk op het aanpassen van de implementatiecriteria, zonder de huidige typologie van projecten fundamenteel aan te tasten. De derde variant presenteert een vernieuwde typologie van projecten, gebaseerd op de "ketenbenadering" (de keten van ontwikkeling van kennis naar de toepassing van kennis) en in samenhang daarmee een voorstel voor de rol van indieners, referenten en de Programmacommissies wat betreft de verspreiding en implementatie van projectresultaten.

De uitgangspunten bij alle varianten zijn, gegeven de conclusies uit het onderzoek:

1. het nut en de noodzaak van het aandacht besteden aan (grootschalige) verspreiding en implementatie van projectresultaten is evident, want wordt onderschreven door een aanzienlijke meerderheid van zowel indieners en referenten, als door de Programmacommissies. Dat sluit aan bij de maatschappelijke opdracht van ZON om ervoor te zorgen dat de kennis uit door haar gefinancierde projecten terecht komt waar dat gewenst en nodig is. Recentelijk is het belang van "doorgeleiding" van kennis bovendien nog eens benadrukt in een advies van de Gezondheidsraad (Gezondheidsraad, 2000);
2. de mate van aandacht voor verspreiding en implementatie en de te gebruiken criteria zullen beter toegesneden moeten worden op het type project.
3. van belang is onderscheid te maken tussen de verspreiding (disseminatie) en implementatie van projectresultaten, gegeven de huidige typologie van projecten, in combinatie met de toepasbaarheid van de huidige implementatiecriteria. ZON baseert zich nu op het uitgangspunt dat disseminatie van projectresultaten een onderdeel is van implementatie. Dat is weliswaar principiëel juist, maar ZON definiëert implementatie uitsluitend als het invoeren van vernieuwingen in de zorgsector en gaat daarmee voorbij aan tal van projecten die zich door deze definitie (nog) niet laten kenmerken, zoals onder andere bij onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten;
4. gegeven het belang van systematische verspreiding en implementatie van projectresultaten in combinatie met het relatieve gebrek aan kennis en deskundigheid, is systematische en blijvende deskundigheidsbevordering van indieners, referenten en Programmacommissies opportuun;
5. wat betreft de effectiviteit van implementatiestrategieën en -methoden is er nog relatief weinig bekend. De "magic bullet" bestaat niet. Veelal zal een com-

binatie van strategieën en methoden wenselijk zijn. Voor het beoordelen van projectvoorstellen moet hiermee rekening worden gehouden.

Variant 1: Aanpassing van de implementatiecriteria bij Vooraanmelding en Definitieve Aanvraag

Onder handhaving van de huidige typologie van projecten (onderzoeks-, ontwikkelings-, implementatie- en uitvoeringsprojecten) kunnen de criteria voor het beschrijven, c.q. beoordelen van de implementatiekansen bij de Vooraanmelding en de implementatiebevorderende factoren bij de Definitieve Aanvraag worden aangepast. Voor indieners wordt geadviseerd bij de Vooraanmelding niet de implementatiekansen te laten beschrijven, omdat dit met name voor onderzoeksprojecten op problemen stuit. Aanbevolen wordt dat ze bij alle typen projecten anticiperen op mogelijke vervolgactiviteiten, afhankelijk van de resultaten en dat bij de Vooraanmelding indicaties daarvan worden gegeven. Een essentieel uitgangspunt is dat doelgroepen in een vroegtijdig stadium betrokken worden bij het project (draagvlak voor verspreiding, c.q. invoering). In het formulier voor de Vooraanmelding kan worden gevraagd:

1. Voor welke doelgroepen zijn de resultaten van uw project relevant en waarom? (In volgorde van belangrijkheid: beleidsmakers/-beslissers, onderzoekers/onderzoeksinstituten, veldorganisaties, einddoelgroepen, zoals algemeen publiek, patiënten/cliënten/consumenten)
Concrete informatie (bijvoorbeeld zorgverzekeraars, huisartsen, ggd-en, patiëntengroep X)
2. Op welke wijze betreft u deze groepen bij uw project?
3. Welke vervolgactiviteiten ziet u op voorhand naar aanleiding van uw project in het kader van de grootschalige verspreiding en/of implementatie van de projectresultaten (op basis van het scenario "als het project ....., dan.....")?
4. Wie kan deze activiteiten het beste uitvoeren en waarom? (Uzelf, anderen, te weten....., uzelf i.s.m. met anderen, te weten.....)?

Het formulier Vooraanmelding voor indieners kan in dit verband worden aangepast. De "beschrijving van implementatiekansen" kan worden verwijderd ten gunste van het item: mogelijke vervolgactiviteiten. In de toelichting op het formulier Vooraanmelding bij voorkeur een duidelijke, kernachtige instructie en praktische voorbeelden geven.

Bij de Definitieve Aanvraag onder Relevantie verdient het aanbeveling de implementatiebevorderende factoren te verwijderen (communicatie-uitwisseling, overdraagbaar maken van resultaten en commiteren van beleidsmakers, gebruikers en uitvoerders). De termen zijn weinig helder en het vergt bijzonder veel toelichting om ze te verduidelijken. Bovendien is er reeds, als deze aanbeveling wordt opgevolgd, in de Vooraanmelding aandacht aan besteed.

Het verdient aanbeveling de deskundigheidsbevordering van ZON voor indieners (workshops/themabijeenkomsten) blijvend te handhaven om de kennis over implementatiestrategieën en -methoden te bevorderen. Datzelfde geldt voor het opstellen van het Verspreidings- en Implementatieplan (VIP). Dat kan plaatsvinden met de in de Vooraanmelding gepresenteerde indicaties en op basis van de ervaringen en inzichten die tijdens de uitvoering van het project worden opgedaan. Bij voorkeur het opstellen van een VIP tegen het einde van de projectperiode.

Voor de Programmacommissies is het de taak de vervolgactiviteiten, beschreven in de Vooraanmelding, te beoordelen. De voor hen geldende drie criteria (gerichtheid

op implementatie, aandacht voor implementatiebevorderende factoren en bruikbaarheid van de beoogde resultaten voor de praktijk) zijn in principe redundant. Volstaan kan worden met het beoordelingscriterium: inschatting van de validiteit en de haalbaarheid van de vervolgvactiteiten. Validiteit verwijst naar wat bekend is uit onderzoek over de effectiviteit van disseminatie- en implementatiestrategieën en methoden. Verondersteld wordt dat de Programmacommissies hierover voldoende kennis hebben. Indien volstaan wordt met het formuleren van vervolgvactiteiten in de Vooraanmelding kan de beoordeling van de implementatie(kans) bij de Definitieve Aanvraag komen te vervallen.

Eén en ander leidt tot aanpassingen in de formulieren Relevantie Beoordeling voor de Programmacommissies en tot aanpassingen in de brochure Procedures voor ZON-programma's.

Een aanzienlijk deel van de referenten vindt de criteria (vooral bij ontwikkelings-, implementatie- en uitvoeringsprojecten) inconsistent, relatief willekeurig en weinig bruikbaar. Het verdient aanbeveling bij ieder type project de beoordelingscriteria voor referenten nader te bekijken. Het belangrijkste uitgangspunt hierbij kan zijn dat referenten een oordeel kunnen uitspreken over een adequate combinatie van informerende, educatieve en faciliterende strategieën en methoden bij ontwikkel-, implementatie- en uitvoeringsplannen. Van belang is per strategie/methode de daarbij behorende activiteiten concreet en specifiek aan te geven in een toelichting voor referenten.

Het formulier Kwaliteitsbeoordeling dient op basis van herziene beoordelingscriteria te worden aangepast.

Variant II: Implementatie alleen bij Definitieve Aanvraag

De tweede variant is hetzelfde als de eerste variant, met dien verstande dat het beschrijven van vervolgvactiteiten door indieners (en de beoordeling daarvan door de Programmacommissies) uitsluitend bij de Definitieve Aanvraag plaatsvindt en niet meer bij de Vooraanmelding. De overweging is dat uit de groepsinterviews en het vragenlijstonderzoek blijkt, dat indieners ertoe neigen meer tijd en energie te steken in de kwaliteit van de projectopzet. Het beschrijven van de implementatiekans, c.q. de implementatiebevorderende factoren komt veelal op de tweede plaats.

Dat betekent dat de Programmacommissies in eerste instantie de maatschappelijke relevantie en de relevantie voor het desbetreffende Programma bij ZON van het projectvoorstel bij de Vooraanmelding beoordelen en in tweede instantie de validiteit en haalbaarheid van de vervolgvactiteiten, beschreven in de Definitieve Aanvraag.

Dit leidt tot aanpassingen in de Vooraanmelding voor indieners en in Relevantiebeoordeling van de Programmacommissies, in de toelichtingen en de brochure Procedures voor ZON-programma's.

Variant III: Vernieuwde typologie en implementatie(kans)

De huidige typologie van projecten draagt bij aan de ambivalentie bij indieners, referenten en Programmacommissies. Op termijn is het denkbaar deze typologie te herzien. ZON staat voor systematische transfer van resultaten van projecten. Het lijkt aangewezen om een ordeningsmodel van projecten te ontwerpen dat bij deze doelstelling past, meer dan de huidige typologie. Een mogelijk ordeningsmodel is hieronder beschreven en is gebaseerd op twee pijlers:

1. de keten van de ontwikkeling naar de toepassing van kennis;
2. de toevoeging van waarde (added value) aan elke fase in de keten .

De voorbeelden van projecten die in de huidige typologie (onderzoeks-, ontwikkelings-, implementatie- en uitvoeringsprojecten) in de brochure Procedures voor ZON-programma's worden genoemd kunnen in dit model worden ondergebracht. Het model moet in het kader van dit onderzoek gezien worden als een gedachten-experiment.

Fasen	Typen projecten (voorbeelden)
<p>Probleeminventariserende projecten (probleemsignalering, exploratief)</p> <p>Interventieprojecten (evaluatie bestaande interventies; ontwikkelen en testen van nieuwe interventies)</p> <p>Disseminatie- en implementatieprojecten (bevordering van bekendheid met en gebruik van interventies)</p> <p>Institutionaliseringprojecten (verankering/beklijving van interventies)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Prevalentie/incidentie gezondheidsproblemen - Determinanten van gezondheidsgedrag - Beleidsvraagstukken (macro: financiering/regelgeving; meso: samenwerkingsvraagstukken in de gezondheidszorg) - Determinanten van implementatie/institutionalisering - Evaluatieonderzoek (effect/proces) van bestaande interventies (beleidsmaatregelen, samenwerkingsvormen, richtlijnen, protocollen, preventieprogramma's, behandelingswijzen, pretesten landelijke voorlichtingscampagnes, voorlichtingsprogramma's en hulpmiddelen, trainingsprogramma's en hulpmiddelen) - Ontwikkelen en testen van nieuwe interventies (effect- en procesevaluaties), zie voorbeelden hierboven - Ontwikkelen en/of testen van strategieën en methoden voor disseminatie, adoptie en implementatie van interventies, zowel effect- als procesevaluaties informerende, educatieve en faciliterende strategieën en methoden) - Demonstratiestudies van implementatie van in experimenteel onderzoek effectief bevonden interventies - Diffusieonderzoek (mate van verspreiding/gebruik van interventies) - Ontwikkelen en/of testen van strategieën en methoden om institutionalisering te bevorderen - Evaluatieonderzoek van institutionalisering (proces/effect)

Figuur 4: Keten van ontwikkeling van kennis naar toepassing van kennis

Het model sluit aan bij het "schroefmodel" van ZON (in: Werken aan vernieuwing, pagina 10), met dit verschil dat alle door ZON gefinancierde projecten er in zijn opgenomen. Elke fase in het model heeft een eigenstandige functie, maar de fasen kunnen ook in combinatie met elkaar worden gezien. Indieners van projectvoorstellen kunnen "insteken" in één fase (en aanbevelingen doen voor een vervolgfase), maar ook in een combinatie van fasen. Denkbaar is dat een projectvoorstel zowel een determinantenonderzoek omvat, als een voorstel voor de ontwikkeling en het testen van een interventie om de determinanten te beïnvloeden. Het is idealiter zelfs denkbaar dat over een reeks van jaren een project dat begint met een probleemsignalering (bijvoorbeeld de prevalentie van een gezondheidsprobleem) afsluit met een project naar de verankering van een interventie, die zijn oorsprong

vindt in het prevalentie-onderzoek.

Overigens moet worden bedacht dat projecten ook “negatieve resultaten” kunnen hebben en dat een vervolgactiviteit niet aan de orde is. Dat sluit vanzelfsprekend niet uit, dat deze kennis onder belanghebbende groeperingen moet worden verspreid.

Het voordeel van dit ordeningsmodel is dat door indieners bij elke fase de vervolgactiviteiten goed kunnen worden gedefiniëerd en door referenten en Programmacommissies adequaat kunnen worden beoordeeld.

Voor de projecten in elke fase is het wenselijk om voor indieners van projectvoorstellen aparte vragen te ontwerpen voor het beschrijven van het type vervolgactiviteiten naar aanleiding van (de uitkomsten) van een project. Geadviseerd wordt om bij deze vragen heldere en duidelijke taal te gebruiken met vermindering van begrippen en termen over implementatie. Voor referenten en Programmacommissies voor projecten is het wenselijk in elke fase aparte beoordelingscriteria te ontwerpen, waarmee de vervolgactiviteiten kunnen worden beoordeeld.

Literatuur

- Fleuren MAH (1998). Waarom worden standaarden in de praktijk niet gevolgd en wat valt eraan te doen? *Huisarts & Wetenschap*;11:511-514
- Gezondheidsraad (2000). Van implementeren naar leren. Gezondheidsraad, Den Haag
- Grol RPTM, Everdingen van JJE, Casparie AF (1994). Invoering van richtlijnen en veranderingen. De Tijdstroom, Utrecht
- Grol RPTM (1999). Evidence-Based Implementation of Evidence-Based Medicine. *Journal on Quality Improvement*;25;10:503-513
- Humphris D, Littlejohns P (1999). *Implementing Clinical Guidelines: a practical guide*. Radcliff Medical Press, Abingdon, UK
- King L, Hawe P, Wise M (1996). From Research into Practice in Health Promotion: a review of the literature on dissemination. NCHP, Sydney
- Kok G (1996). Preventieonderzoeksbeleid en preventiebeleid: samen? *Tijdschrift voor Sociale Gezondheidszorg*;74;6:287-288
- Logan J, Graham ID (1998). Toward a comprehensive interdisciplinary model of health care research use. *Science Communication*;20:227-246
- Majella de Jong G, Emmelkamp PGM (1995). Implementatie van preventieprogramma's. *Sociale Interactie*;3;44:124-130
- Meurs PL, Splunteren van PT, Werf van der WTPF (1998). Disseminatie en implementatie van kennis. KNMG/ZON, Utrecht/Den Haag
- Molleman G, Driel van W, Keijsers J (1995). *Preventie Effectiviteits-Instrument*. NIGZ, Woerden
- Paulussen TGWM (1994). Adoption and implementation of AIDS education in Dutch secondary schools. Thesis. University of Maastricht
- Paulussen T (1997). Werkzaamheid en doeltreffendheid van gezondheidsvoorlichting bij roken, lichamelijke activiteit en stresshantering. *Volksgezondheid Toekomst Verkenning, Deel IV: Effecten van Preventie*. RIVM, Bilthoven

Procedures voor ZON-programma's (1998). ZON, Den Haag

Ravensbergen J, Jong de R, Splunteren van P. (1999). Implementeren valt te leren. Mediator;10;4:8-10

Splunteren van P, Bosselaar H, Koster A, Boer de N (1999). Werken aan Vernieuwing. ZorgOnderzoek Nederland, Den Haag

ZorgOnderzoek Nederland (1998). Met het oog op toepassing. ZON, Den Haag

ZorgOnderzoek Nederland (1999). Procedures voor ZON-programma's. ZON, Den Haag

TABELLEN

Tabel 1: Respons op vragenlijst.

	Verzonden n	Respons n	Percentage respons %
Indieners	120	68	57
Referenten	106	49	46
Leden Programmacommissies	51	24	47
Totaal	277	141	51

Tabel 2: De typen organisaties waar respondenten werkzaam zijn

	Indieners		Referenten		Leden Programmacommissies	
	n	%	n	%	n	%
Universiteit	23	34	23	47	7	29
Niet universitair onderzoeksinstituut	21	32	8	16	2	8
Veldorganisatie	23	34	18	37	15	63
Totaal	67	100	49	100	24	100

Tabel 3: Type onderzoek dat indieners doorgaans uitvoeren van indieners

Aard van het onderzoek	N	%
Nadruk niet op toegepast onderzoek	10	15
Nadruk op toegepast onderzoek	58	85
Totaal	68	100

Tabel 4: Het type project waar indieners als laatste financiering voor hebben aangevraagd.

	Indieners	
	N	%
Onderzoeksproject	32	47
Ontwikkelingsproject	14	21
Implementatieproject	19	28
Uitvoeringsproject	3	4
Totaal	68	100

Tabel 5: De typen projectvoorstellen die referenten en leden van Programmacommissies al hebben beoordeeld.

	Referenten		Leden van de Programmacommissies	
	n	%	N	%
Onderzoeksprojecten	35	47	19	33
Ontwikkelingsprojecten	14	19	14	25
Implementatieprojecten	19	26	15	26
Uitvoeringsprojecten	6	8	9	16
Totaal		100		100

Tabel 6: De mate waarin indieners doorgaans doen aan de verspreiding van projectresultaten.

	Indieners	
	n	%
Bij geen enkel project	1	2
Bij enkele van mijn projecten	4	6
Bij de helft van mijn projecten	1	2
Bij het merendeel van mijn projecten	28	42
Bij alle projecten die ik doe	32	49
Totaal	66	101

Tabel 7: De mate waarin indieners doorgaans doen aan de implementatie van projectresultaten.

	Indieners	
	n	%
Bij geen enkel project	7	11
Bij enkele van mijn projecten	16	25
Bij de helft van mijn projecten	7	11
Bij het merendeel van mijn projecten	22	34
Bij alle projecten die ik doe	12	19
Totaal	64	100

Tabel 8: De mate waarin indieners weten wat van hen wordt verwacht bij het beschrijven van de implementatiekansen bij de Vooraanmelding van de vier typen projecten.

	Onderzoeksprojecten		Ontwikkelingsprojecten		Implementatieprojecten		Uitvoeringsprojecten	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Volledig mee oneens	1	2	2	3	0	0	1	2
Mee oneens	21	33	13	22	14	22	12	21
Noch oneens / noch eens	15	23	16	28	9	14	20	36
Mee eens	25	39	21	36	29	46	18	32
Volledig mee eens	2	3	6	10	11	18	5	9
Totaal	64	100	58	99	63	100	56	100

Tabel 9: De mate waarin indieners zeker weten of het hen lukt een adequate inschatting te maken van de implementatiekansen bij de Vooraanmelding van de vier typen projecten.

	Onderzoeksprojecten		Ontwikkelingsprojecten		Implementatieprojecten		Uitvoeringsprojecten	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Volledig mee oneens	2	3	1	2	2	3	0	0
Mee oneens	17	27	11	19	6	10	8	14
Noch oneens / noch eens	22	34	26	45	15	24	23	41
Mee eens	21	33	17	29	30	48	19	34
Volledig mee eens	2	3	3	5	10	16	6	11
Totaal	64	100	58	100	63	101	56	100

Tabel 10: De mate waarin indieners weten wat van hen wordt verwacht bij het beschrijven van de drie factoren in de Definitieve Aanvraag.

	Communicatie- uitwisseling		Overdraagbaar maken van resultaten		Committeren van uitvoerders, gebruikers en beleidsmakers	
	n	%	n	%	n	%
Volledig mee oneens	0	0	1	2	1	2
Mee oneens	20	30	12	18	19	28
Noch oneens / noch eens	22	33	18	27	23	34
Mee eens	23	34	34	52	19	28
Volledig mee eens	2	3	1	2	5	8
Totaal	67	100	66	101	67	100

Tabel 11: De mate waarin indieners zeker weten of het hen lukt de drie criteria uit de Definitieve Aanvraag te beschrijven.

	Factor: communicatie- uitwisseling		Factor: overdraagbaar maken van resultaten		Factor: commiteren van uitvoerders, gebruikers en beleidsmakers	
	n	%	n	%	n	%
Volledig mee oneens	0	0	0	0	1	2
Mee oneens	14	21	6	9	15	22
Noch oneens / noch eens	26	39	23	35	28	42
Mee eens	24	36	35	53	20	30
Volledig mee eens	3	5	2	3	3	5
Totaal	67	101	66	100	67	101

Tabel 12: De mate waarin referenten uit de verschillende instellingen precies weten wat ze geacht worden te doen met de 19 criteria bij het beoordelen van de implementatiekansen van een projectvoorstel

	Universiteit	Niet univ. Onderzoeks- instituut	Veldorga- nissatie	Overall gemiddelde
Onderzoeksprojecten				
1. Mate waarin de betrokkenheid van de uiteindelijke doelgroep is uitgewerkt.	2,47	3,38	4,20	3,26
Ontwikkelingsprojecten				
2. Analyse van (latere) implementatiemogelijkheden.	3,32	3,63	3,60	3,48
3. De mate waarin de resultaten overdraagbaar worden gemaakt.	3,05	4,00	3,67	3,45
4. Betrokkenheid van de uiteindelijke doelgroep	2,95	3,88	4,07	3,52
5. Opzet van de procesevaluatie.	2,95	3,75	3,80	3,41
Implementatieprojecten				
6. Mate waarin het implementatieplan adequaat is voor het beoogde doel.	3,37	3,75	3,40	3,45
7. Gefaseerde invoering, plan voor invoerstrategie.	3,63	3,38	3,60	3,57
8. Verspreiding van de resultaten, communicatie.	3,58	4,00	4,00	3,81
9. Gebruikersvriendelijke handboeken, draaiboeken, begeleiding.	3,21	3,88	3,87	3,57
10. Scholing en training van gebruikers van de interventie, follow-up bijeenkomsten	3,47	4,13	3,87	3,74
11. Analyse van de factoren voor structurele verankering.	3,00	3,75	3,60	3,36
12. De betrokkenheid van de uiteindelijke doelgroep van de interventie.	3,16	4,00	4,20	3,69
Uitvoeringsprojecten				
13. Samenhangende interventies en gefaseerde uitvoering.	3,11	3,75	3,60	3,41
14. De overdraagbaarheid van resultaten.	3,32	3,75	3,80	3,57
15. Gebruik van handboeken en draaiboeken van het uitvoeringsplan.	3,16	3,63	4,20	3,62
16. Communicatie over het project.	3,21	3,88	4,13	3,67
17. Begeleiding, scholing en training voor de gebruikers van de interventies.	3,47	3,88	4,13	3,79
18. Betrokkenheid van de uiteindelijke doelgroep van de interventies.	3,26	3,75	4,27	3,71
19. De opzet van de procesevaluatie.	2,95	3,75	3,80	3,41

Tabel 13: De mate waarin referenten precies weten wat ze geacht worden te doen met de 19 criteria waarmee de implementatiekans wordt beoordeeld (in percentages).

	Volledig mee oneens %	Mee oneens %	Noch oneens / noch eens %	Mee eens %	Volledig mee eens %
Onderzoeksprojecten					
1. Mate waarin de betrokkenheid van de uiteindelijke doelgroep is uitgewerkt.	6	27	19	38	10
Ontwikkelingsprojecten					
2. Analyse van (latere) implementatiemogelijkheden.	2	17	32	38	11
3. De mate waarin de resultaten overdraagbaar worden gemaakt	0	19	35	33	13
4. Betrokkenheid van de uiteindelijke doelgroep	2	21	23	40	15
5. Opzet van de procesevaluatie.	2	23	21	45	9
Implementatieprojecten					
6. Mate waarin het implementatieplan adequaat is voor het beoogde doel.	0	24	26	37	13
7. Gefaseerde invoering, plan voor invoerstrategie.	2	13	24	49	11
8. Verspreiding van de resultaten, communicatie.	0	11	24	48	17
9. Gebruikersvriendelijke handboeken, draaiboeken, begeleiding.	0	9	41	39	11
10. Scholing en training van gebruikers van de interventie, follow-up bijeenkomsten	0	9	26	54	11
11. Analyse van de factoren voor structurele verankering.	4	18	36	29	13
12. De betrokkenheid van de uiteindelijke doelgroep van de interventie.	2	11	22	47	18
Uitvoeringsprojecten					
13. Samenhangende interventies en gefaseerde uitvoering.	4	11	36	42	7
14. De overdraagbaarheid van resultaten.	0	17	22	52	9
15. Gebruik van handboeken en draaiboeken van het uitvoeringsplan.	0	13	24	54	9
16. Communicatie over het project.	0	9	33	48	11
17. Begeleiding, scholing en training voor de gebruikers van de interventies.	0	9	24	54	13
18. Betrokkenheid van de uiteindelijke doelgroep van de interventies.	0	19	19	45	17
19. De opzet van de procesevaluatie.	0	13	47	34	6

Tabel 14: De mate waarin referenten uit verschillende instellingen zeker weten of het hen lukt een adequate beoordeling te geven van de 19 criteria voor de beoordeling van de implementatiekans.

	Universiteit	Niet univ. Onderzoeks- instituut	Veldorga- nissatie	Overall gemiddelde
Onderzoeksprojecten				
1. Mate waarin de betrokkenheid van de uiteindelijke doelgroep is uitgewerkt.	2,32	3,13	3,71	3,05
Ontwikkelingsprojecten				
2. Analyse van (latere) implementatiemogelijkheden.	3,16	3,75	3,57	3,49
3. De mate waarin de resultaten overdraagbaar worden gemaakt.	2,95	3,88	3,64	3,49
4. Betrokkenheid van de uiteindelijke doelgroep	2,58	3,75	3,71	3,35
5. Opzet van de procesevaluatie.	2,79	3,75	3,50	3,35
Implementatieprojecten				
6. Mate waarin het implementatieplan adequaat is voor het beoogde doel.	3,21	3,75	3,36	3,44
7. Gefaseerde invoering, plan voor invoerstrategie.	3,37	3,38	3,64	3,46
8. Verspreiding van de resultaten, communicatie.	3,32	4,13	4,00	3,81
9. Gebruikersvriendelijke handboeken, draaiboeken, begeleiding.	3,00	3,88	3,86	3,58
10. Scholing en training van gebruikers van de interventie, follow-up bijeenkomsten	3,32	4,13	3,71	3,72
11. Analyse van de factoren voor structurele verankering.	3,00	3,75	3,36	3,37
12. De betrokkenheid van de uiteindelijke doelgroep van de interventie.	3,11	3,88	3,86	3,61
Uitvoeringsprojecten				
13. Samenhangende interventies en gefaseerde uitvoering.	2,95	3,63	3,50	3,56
14. De overdraagbaarheid van resultaten.	3,11	3,75	3,57	3,48
15. Gebruik van handboeken en draaiboeken van het uitvoeringsplan.	3,06	3,50	4,14	3,57
16. Communicatie over het project.	3,06	3,88	4,00	3,64
17. Begeleiding, scholing en training voor de gebruikers van de interventies.	3,32	3,75	4,14	3,74
18. Betrokkenheid van de uiteindelijke doelgroep van de interventies.	3,16	3,63	3,93	3,57
19. De opzet van de procesevaluatie.	2,90	3,75	3,50	3,38

Tabel 15: De mate waarin referenten zeker weten of het hen lukt een adequate beoordeling te geven van de 19 criteria voor de beoordeling van de implementatiekansen (in percentages).

	Volledig mee oneens %	Mee oneens %	Noch oneens / noch eens %	Mee eens %	Volledig mee eens %
Onderzoeksprojecten					
1. Mate waarin de betrokkenheid van de uiteindelijke doelgroep is uitgewerkt.	9	34	23	28	6
Ontwikkelingsprojecten					
2. Analyse van (latere) implementatiemogelijkheden.	0	21	34	34	11
3. De mate waarin de resultaten overdraagbaar worden gemaakt	0	26	30	32	13
4. Betrokkenheid van de uiteindelijke doelgroep	6	23	28	32	11
5. Opzet van de procesevaluatie.	2	24	35	33	7
Implementatieprojecten					
6. Mate waarin het implementatieplan adequaat is voor het beoogde doel.	0	24	31	33	11
7. Gefaseerde invoering, plan voor invoerstrategie.	2	16	30	43	9
8. Verspreiding van de resultaten, communicatie.	0	11	31	42	16
9. Gebruikersvriendelijke handboeken, draaiboeken, begeleiding.	0	18	36	36	11
10. Scholing en training van gebruikers van de interventie, follow-up bijeenkomsten	0	16	27	47	11
11. Analyse van de factoren voor structurele verankering.	2	21	41	25	11
12. De betrokkenheid van de uiteindelijke doelgroep van de interventie.	2	16	27	36	18
Uitvoeringsprojecten					
13. Samenhangende interventies en gefaseerde uitvoering.	5	18	32	41	5
14. De overdraagbaarheid van resultaten.	0	24	0	49	7
15. Gebruik van handboeken en draaiboeken van het uitvoeringsplan.	0	18	27	47	9
16. Communicatie over het project.	0	16	31	40	13
17. Begeleiding, scholing en training voor de gebruikers van de interventies.	0	11	24	53	11
18. Betrokkenheid van de uiteindelijke doelgroep van de interventies.	0	24	24	37	15
19. De opzet van de procesevaluatie.	0	20	44	33	4

Tabel 16: De mate waarin de Programmacommissies precies weten wat ze geacht worden te doen met de drie criteria uit de Vooraanmelding.

	Gerichtheid op implementatie		Aandacht voor implementatiebevorderende en belemmerende factoren		Bruikbaarheid van beoogde resultaten voor de praktijk	
	n	%	n	%	n	%
Volledig mee oneens	0	0	0	0	0	0
Mee oneens	7	30	4	17	3	13
Noch oneens / noch eens	8	35	8	35	7	30
Mee eens	7	30	10	44	12	52
Volledig mee eens	1	4	1	4	1	4
Totaal	23	99	23	100	23	99

Tabel 17: De mate waarin leden van de Programmacommissies zeker weten of het hen lukt een adequate beoordeling te geven van de drie criteria uit de Vooraanmelding.

	Gerichtheid op implementatie		Aandacht voor implementatiebevorderende en belemmerende factoren		Bruikbaarheid van beoogde resultaten voor de praktijk	
	n	%	n	%	n	%
Volledig mee oneens	0	0	1	4	0	0
Mee oneens	7	30	3	13	5	22
Noch oneens / noch eens	10	44	7	30	8	35
Mee eens	5	22	11	48	9	39
Volledig mee eens	1	4	1	4	1	4
Totaal	23	100	23	99	23	100

Tabel 18: De mate waarin leden van de Programmacommissies precies weten wat ze geacht worden te doen bij de beoordeling van de drie criteria uit de Definitieve Aanvraag bij de vier typen projecten.

	Onderzoeksprojecten		Ontwikkelingsprojecten		Implementatieprojecten		Uitvoeringsprojecten	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Gerichtheid op implementatie								
Volledig mee oneens	1	4	0	0	0	0	0	0
Mee oneens	4	17	2	9	0	0	0	0
Noch oneens / noch eens	10	44	11	48	7	30	8	35
Mee eens	7	30	9	39	10	44	8	35
Volledig mee eens	1	4	1	4	6	26	7	30
Totaal	23	99	23	99	23	100	23	100
Aandacht voor implementatiebevorderende en belemmerende factoren								
Volledig mee oneens	0	0	0	0	0	0	0	0
Mee oneens	2	9	2	9	1	4	0	0
Noch oneens / noch eens	8	35	9	39	8	35	8	35
Mee eens	11	48	10	44	8	35	9	39
Volledig mee eens	2	9	2	9	6	26	6	26
Totaal	23	101	23	101	23	100	23	100
Bruikbaarheid van de beoogde resultaten voor de praktijk								
Volledig mee oneens	0	0	0	0	0	0	1	4
Mee oneens	2	9	2	9	0	0	0	0
Noch oneens / noch eens	8	35	10	44	8	35	5	22
Mee eens	11	48	10	44	7	30	10	44
Volledig mee eens	2	9	1	4	8	35	7	30
Totaal	23	101	23	101	23	100	23	100

Tabel 19: De mate waarin leden van de Programmacommissies zeker weten of het hen lukt een adequate beoordeling te geven in de Relevantiebeoordeling van de drie criteria uit de Definitieve Aanvraag voor de vier typen projecten.

	Onderzoekspro- -jecten		Ontwikkelings- projecten		Implementatie- projecten		Uitvoeringspro- jecten	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Gerichtheid op implementatie								
Volledig mee oneens	0	0	0	0	0	0	0	0
Mee oneens	6	26	2	9	1	4	1	4
Noch oneens / noch eens	11	48	11	48	6	26	8	35
Mee eens	5	22	9	39	10	44	8	35
Volledig mee eens	1	4	1	4	6	26	6	26
Totaal	23	100	23	100	23	100	23	100
Aandacht voor implementatiebevorderende en belemmerende factoren								
Volledig mee oneens	0	0	0	0	0	0	0	0
Mee oneens	5	22	2	9	1	4	1	4
Noch oneens / noch eens	7	30	10	44	8	35	9	39
Mee eens	9	39	9	39	8	35	7	30
Volledig mee eens	2	9	2	9	6	26	6	26
Totaal	23	100	23	101	23	100	23	99
Bruikbaarheid van de beoogde resultaten voor de praktijk								
Volledig mee oneens	0	0	0	0	0	0	1	4
Mee oneens	2	9	2	9	0	0	0	0
Noch oneens / noch eens	12	52	9	39	8	35	8	35
Mee eens	7	30	11	48	8	35	7	30
Volledig mee eens	2	9	1	4	7	30	7	30
Totaal	23	100	23	100	23	100	23	99

Tabel 20: De mate waarin indieners het belangrijk vinden dat de implementatiekans wordt beschreven in de Vooraanmelding bij de vier typen projecten.

	Onderzoeks- projecten		Ontwikkelings- projecten		Implementatie- projecten		Uitvoerings- projecten	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Volledig mee oneens	1	2	2	3	0	0	0	0
Mee oneens	4	6	1	2	0	0	2	4
Noch oneens / noch eens	12	19	11	19	4	6	10	18
Mee eens	42	65	34	58	35	56	33	58
Volledig mee eens	6	9	11	19	24	38	12	21
Totaal	65	101	59	101	63	100	57	101

Tabel 21: De mate waarin indieners het beschrijven van de implementatiekans bij de Vooraanmelding hun taak vinden bij vier typen projecten.

	Onderzoeks- projecten		Ontwikkelings- projecten		Implementatie- projecten		Uitvoerings- projecten	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Volledig mee oneens	3	5	2	3	0	0	0	0
Mee oneens	10	15	6	10	1	2	3	5
Noch oneens / noch eens	14	22	12	20	8	13	11	19
Mee eens	36	55	29	49	30	47	31	54
Volledig mee eens	2	3	10	17	25	39	12	21
Totaal	65	100	59	99	64	101	57	99

Tabel 22: De mate waarin indieners het belangrijk vinden dat bij het indienen van een projectvoorstel aandacht wordt besteed aan de drie implementatiefactoren uit de Definitieve Aanvraag.

	Factor: communicatie- uitwisseling		Factor: overdraagbaar maken van resultaten		Factor: commiteren van uitvoerders, gebruikers en beleidsmakers	
	n	%	n	%	n	%
Volledig mee oneens	1	2	1	2	1	2
Mee oneens	3	5	5	8	10	15
Noch oneens / noch eens	9	13	3	5	10	15
Mee eens	49	73	50	76	38	57
Volledig mee eens	5	8	7	11	8	12
Totaal	67	101	66	102	67	101

Tabel 23: De mate waarin indieners het hun taak vinden de drie implementatiefactoren uit de Definitieve Aanvraag te beschrijven bij het indienen van een projectvoorstel.

	Factor: communicatie- uitwisseling		Factor: overdraagbaar maken van resultaten		Factor: commiteren van uitvoerders, gebruikers en beleidsmakers	
	n	%	n	%	n	%
Volledig mee oneens	1	2	1	2	5	8
Mee oneens	6	9	5	8	10	15
Noch oneens / noch eens	12	18	10	15	16	24
Mee eens	43	64	46	70	32	48
Volledig mee eens	5	8	4	6	4	6
Totaal	67	101	66	101	67	101

Tabel 24: De mate waarin indieners het eens zijn met de eis van ZON dat ze een adequate beschrijving moeten geven van de verspreiding en implementatie van de onderzoeksresultaten.

	De verspreiding van de onderzoeksresultaten		De implementatie van de onderzoeksresultaten	
	n	%	n	%
Volledig mee oneens	4	6	4	6
Mee oneens	3	4	5	7
Noch oneens / noch eens	2	3	9	13
Mee eens	24	35	28	41
Volledig mee eens	35	52	22	32
Totaal	68	100	68	99

Tabel 25: De mate waarin indieners het eens zijn met de eis van ZON dat de honorering van een projectvoorstel mede afhangt van de kwaliteit van de beschrijving van de implementatiekansen.

	N	%	Cumulatief %
Volledig mee oneens	3	4	4
Mee oneens	9	13	17
Noch oneens / noch eens	16	24	41
Mee eens	35	52	93
Volledig mee eens	5	7	100
Totaal	68	100	

Tabel 26: De mate waarin referenten uit de verschillende instellingen 19 criteria belangrijk vinden voor het beoordelen van de implementatiekansen van de vier typen projecten.

	Universiteit	Niet univ. Onderzoeks- instituut	Veldorga- nissatie	Overall gemiddelde
Onderzoeksprojecten				
1. Mate waarin de betrokkenheid van de uiteindelijke doelgroep is uitgewerkt.	3,29	3,88	4,44	3,87
Ontwikkelingsprojecten				
2. Analyse van (latere) implementatiemogelijkheden.	3,91	4,38	3,81	4,03
3. De mate waarin de resultaten overdraagbaar worden gemaakt.	3,91	4,38	4,06	4,11
4. Betrokkenheid van de uiteindelijke doelgroep	3,67	4,13	4,38	4,06
5. Opzet van de procesevaluatie.	3,48	4,00	4,06	3,85
Implementatieprojecten				
6. Mate waarin het implementatieplan adequaat is voor het beoogde doel.	4,19	4,13	4,19	4,17
7. Gefaseerde invoering, plan voor invoerstrategie.	4,10	3,88	3,94	3,97
8. Verspreiding van de resultaten, communicatie.	4,14	4,38	4,13	4,21
9. Gebruikersvriendelijke handboeken, draaiboeken, begeleiding.	3,67	4,13	4,13	3,97
10. Scholing en training van gebruikers van de interventie, follow-up bijeenkomsten	3,81	4,50	4,00	4,10
11. Analyse van de factoren voor structurele verankering.	3,71	4,25	4,13	4,03
12. De betrokkenheid van de uiteindelijke doelgroep van de interventie.	4,00	4,38	4,44	4,27
Uitvoeringsprojecten				
13. Samenhangende interventies en gefaseerde uitvoering.	3,91	4,25	4,06	4,07
14. De overdraagbaarheid van resultaten.	4,05	4,13	4,25	4,14
15. Gebruik van handboeken en draaiboeken van het uitvoeringsplan.	3,76	4,00	4,13	3,96
16. Communicatie over het project.	3,62	4,38	4,38	4,12
17. Begeleiding, scholing en training voor de gebruikers van de interventies.	3,91	4,25	4,06	4,07
18. Betrokkenheid van de uiteindelijke doelgroep van de interventies.	3,86	4,25	4,38	4,16
19. De opzet van de procesevaluatie.	3,43	4,00	4,00	3,81

Tabel 27: De mate waarin referenten de 19 criteria belangrijk vinden voor het beoordelen van de implementatiekansen van de vier typen projecten (in percentages).

	Volledig mee oneens %	Mee oneens %	Noch oneens / noch eens %	Mee eens %	Volledig mee eens %
Onderzoeksprojecten					
1. Mate waarin de betrokkenheid van de uiteindelijke doelgroep is uitgewerkt.	4	6	23	48	19
Ontwikkelingsprojecten					
2. Analyse van (latere) implementatiemogelijkheden.	0	2	17	69	13
3. De mate waarin de resultaten overdraagbaar worden gemaakt	0	2	10	73	15
4. Betrokkenheid van de uiteindelijke doelgroep	0	2	19	60	19
5. Opzet van de procesevaluatie.	2	4	21	60	13
Implementatieprojecten					
6. Mate waarin het implementatieplan adequaat is voor het beoogde doel.	0	7	4	57	33
7. Gefaseerde invoering, plan voor invoerstrategie.	2	0	17	59	22
8. Verspreiding van de resultaten, communicatie.	0	4	7	61	28
9. Gebruikersvriendelijke handboeken, draaiboeken, begeleiding.	0	4	28	44	24
10. Scholing en training van gebruikers van de interventie, follow-up bijeenkomsten	0	2	15	67	15
11. Analyse van de factoren voor structurele verankering.	0	2	27	44	27
12. De betrokkenheid van de uiteindelijke doelgroep van de interventie.	0	0	9	60	31
Uitvoeringsprojecten					
13. Samenhangende interventies en gefaseerde uitvoering.	0	0	17	65	17
14. De overdraagbaarheid van resultaten.	0	2	15	52	30
15. Gebruik van handboeken en draaiboeken van het uitvoeringsplan.	0	2	24	54	20
16. Communicatie over het project.	0	2	20	54	24
17. Begeleiding, scholing en training voor de gebruikers van de interventies.	0	4	11	65	20
18. Betrokkenheid van de uiteindelijke doelgroep van de interventies.	0	4	15	51	30
19. De opzet van de procesevaluatie.	0	6	34	45	15

Tabel 28: De mate waarin referenten het eens zijn met de eis van ZON dat indieners in hun projectvoorstel een adequate beschrijving moeten geven van de verspreiding en implementatie van onderzoeksresultaten.

	De verspreiding van de onderzoeksresultaten		De implementatie van de onderzoeksresultaten	
	n	%	N	%
Volledig mee oneens	5	10	1	2
Mee oneens	2	4	10	20
Noch oneens / noch eens	6	12	9	18
Mee eens	16	33	21	43
Volledig mee eens	6	41	8	16
Totaal	49	100	49	99

Tabel 29: De mate waarin referenten het eens zijn met de eis van ZON dat de honorering van een projectvoorstel bij indieners mede afhangt van de kwaliteit van de beschrijving van de implementatie.

	n	%	Cumulatief %
Volledig mee oneens	5	10	10
Mee oneens	10	20	30
Noch oneens / noch eens	12	25	55
Mee eens	16	33	88
Volledig mee eens	6	12	100
Totaal	49	100	

Tabel 30: De mate waarin de leden van de Programmacommissies de drie criteria uit de Definitieve Aanvraag belangrijk vinden voor het beoordelen van de implementatiekansen in de Definitieve Aanvraag.

	Gerichtheid op implementatie		Aandacht voor implementatiebevorderende en belemmerende factoren		Bruikbaarheid van de beoogde resultaten voor de praktijk	
	n	%	n	%	n	%
Volledig mee oneens	0	0	0	0	0	0
Mee oneens	1	4	0	0	3	13
Noch oneens / noch eens	5	22	4	17	2	9
Mee eens	10	44	9	39	8	35
Volledig mee eens	7	30	10	44	10	44
Totaal	23	100	23	100	23	101

Tabel 31: De mate waarin leden van de Programmacommissies het hun taak vinden de implementatiekans te beoordelen bij de Vooraanmelding en de Definitieve Aanvraag

	Beoordelen van Vooraanmelding		Beoordelen van definitieve projectaanvraag	
	n	%	n	%
Volledig mee oneens	0	0	1	4
Mee oneens	2	9	0	0
Noch oneens / noch eens	4	17	0	0
Mee eens	11	48	13	54
Volledig mee eens	6	26	10	42
Totaal	23	100	23	100

Tabel 32: De mate waarin leden van de Programmacommissies het eens zijn met de eis van ZON dat indieners een adequate beschrijving moeten geven van de verspreiding en implementatie.

	De verspreiding van de onderzoeksresultaten		De implementatie van de onderzoeksresultaten	
	n	%	n	%
Volledig mee oneens	1	4	0	0
Mee oneens	0	0	0	0
Noch oneens / noch eens	0	0	4	18
Mee eens	10	42	6	27
Volledig mee eens	13	54	12	55
Totaal	24	100	22	100

Tabel 33: De mate waarin leden van de Programmacommissies het eens zijn met de eis van ZON dat de honorering van een projectvoorstel van indieners mede afhangt van de kwaliteit van de beschrijving van de implementatiekans.

	n	%	Cumulatief %
Volledig mee oneens	0	0	0
Mee oneens	2	8	8
Noch oneens / noch eens	4	17	25
Mee eens	9	38	63
Volledig mee eens	9	38	101
Totaal	24	101	

Tabel 34: De mate waarin referenten het huidige onderscheid in vier projecttypen relevant en behulpzaam vinden bij het beoordelen van een projectvoorstel en de mate waarin ze weten wat het onderscheid inhoudt.

	Onderscheid in vier typen is relevant		Onderscheid in vier typen is behulpzaam		Weet wat het onderscheid inhoudt	
	n	%	n	%	n	%
Volledig mee oneens	3	6	2	4	2	4
Mee oneens	8	17	6	13	14	30
Noch oneens / noch eens	8	17	8	17	13	28
Mee eens	22	47	25	53	15	32
Volledig mee eens	6	13	6	13	3	6
Totaal	47	100	47	100	47	100

Tabel 35: De mate waarin leden van de Programmacommissies het huidige onderscheid in vier projecttypen relevant en behulpzaam vinden bij het beoordelen van een projectvoorstel en de mate waarin ze weten wat het onderscheid inhoudt.

	Onderscheid in vier typen is relevant		Onderscheid in vier typen is behulpzaam		Weet wat het onderscheid inhoudt	
	n	%	n	%	n	%
Volledig mee oneens	2	8	2	9	1	4
Mee oneens	1	4	1	4	3	13
Noch oneens / noch eens	7	29	4	17	6	25
Mee eens	11	46	14	61	12	50
Volledig mee eens	3	13	2	9	2	8
Totaal	24	100	23	100	24	100

Tabel 36: Kennis van indieners, referenten en leden van de Programmacommissies van de beleidsnota 'Met het oog op toepassing'.

	Indieners		Referenten		Leden van de Programmacommissies	
	n	%	n	%	n	%
Nee	24	35	15	31	7	29
Wel van gehoord, maar niet ingekeken	6	9	5	10	3	13
Heb ik (oppervlakkig) doorgekeken	23	34	22	46	13	54
Heb ik grondig doorgelezen	13	19	6	13	0	0
Heb ik grondig doorgelezen en gebruikt bij de ontwikkeling en of beoordeling van een projectvoorstel en of bij de uitvoering van een project	2	3	0	0	1	4
Totaal	68	100	48	100	24	100

Tabel 37: De duidelijkheid van de Beleidsnota 'Met het oog op toepassing' volgens indieners, referenten en leden van de Programmacommissies.

	Indieners		Referenten		Leden van de Programmacommissies	
	n	%	n	%	n	%
Volledig onduidelijk	0	0	0	0	0	0
Onduidelijk	0	0	1	4	1	7
Niet onduidelijk / niet duidelijk	15	43	10	44	6	43
Duidelijk	19	54	12	52	7	50
Volledig duidelijk	1	3	0	0	0	0
Totaal	35	100	23	100	14	100

Tabel 38: De mate waarin indieners, referenten en leden van de Programmacommissies de Beleidsnota 'Met het oog op toepassing' bruikbaar vinden.

	Indieners		Referenten		Leden van de Programmacommissies	
	n	%	n	%	n	%
Volledig onbruikbaar	0	0	0	0	0	0
Onbruikbaar	2	6	1	5	0	0
Noch onbruikbaar / noch bruikbaar	10	29	12	57	3	25
Bruikbaar	22	65	8	38	8	67
Volledig bruikbaar	0	0	0	0	1	8
Totaal	34	100	21	100	12	100

Tabel 39: De kennis van indieners, referenten en leden van de Programmacommissies van de brochure 'Werken aan vernieuwing'.

	Indieners		Referenten		Leden van de Programmacommissies	
	n	%	n	%	n	%
Nee	39	58	15	31	13	54
Wel van gehoord, maar niet ingekeken	10	15	6	13	4	17
Heb ik (oppervlakkig) doorgekeken	15	22	22	46	6	25
Heb ik grondig doorgelezen	2	3	5	10	1	4
Heb ik grondig doorgelezen en gebruikt bij de ontwikkeling en of beoordeling van een projectvoorstel en of bij de uitvoering van een project	1	2	0	0	0	0
Totaal	67	100	48	100	24	100

Tabel 40: De mate waarin indieners, referenten en leden van de Programmacommissies de brochure 'Werken aan vernieuwing' duidelijk vinden.

	Indieners		Referenten		Leden van de Programmacommissies	
	n	%	n	%	n	%
Volledig onduidelijk	0	0	0	0	0	0
Onduidelijk	0	0	3	13	0	0
Niet onduidelijk / niet duidelijk	7	39	12	50	2	33
Duidelijk	11	61	9	38	4	67
Volledig duidelijk	0	0	0	0	0	0
Totaal	18	100	23	101	6	100

Tabel 41: De mate waarin indieners, referenten en leden van de Programmacommissies de brochure 'Werken aan vernieuwing' bruikbaar vinden voor het ontwikkelen van een implementatieplan en of het beoordelen van de implementatiekansen.

	Indieners		Referenten		Leden van de Programmacommissies	
	n	%	n	%	n	%
Volledig onbruikbaar	0	0	0	0	0	0
Onbruikbaar	1	6	1	4	0	0
Noch onbruikbaar / noch bruikbaar	4	22	11	48	4	57
Bruikbaar	13	72	11	48	3	43
Volledig bruikbaar	0	0	0	0	0	0
Totaal	18	100	23	100	7	100

Tabel 42: De kennis van indieners, referenten en leden van de Programmacommissies van de brochure 'Procedures voor ZON-programma's'.

	Indieners		Referenten		Leden van de Programmacommissies	
	n	%	n	%	n	%
Nee	9	13	2	4	4	17
Wel van gehoord, maar niet ingekeken	3	4	6	13	1	4
Heb ik (oppervlakkig) doorgekeken	20	29	19	40	8	33
Heb ik grondig doorgelezen	20	29	14	29	8	33
Heb ik grondig doorgelezen en gebruikt bij de ontwikkeling en of beoordeling van een projectvoorstel en of bij de uitvoering van een project	16	24	7	15	3	13
Totaal	68	99	48	100	24	100

Tabel 43: De mate waarin indieners, referenten en leden van de Programmacommissies de brochure 'Procedures voor ZON-programma's' duidelijk vinden waar het gaat over implementatie.

	Indieners		Referenten		Leden van de Programmacommissies	
	n	%	n	%	n	%
Volledig onduidelijk		0	1	3	0	0
Onduidelijk	3	6	2	6	1	6
Niet onduidelijk / niet duidelijk	23	43	15	46	4	24
Duidelijk	27	51	15	46	12	71
Volledig duidelijk	0	0	0	0	0	0
Totaal	53	100	33	101	17	101

Tabel 44: De mate waarin indieners, referenten en leden van de Programmacommissies de brochure 'Procedures voor ZON-programma's' bruikbaar vinden voor het ontwikkelen van het implementatieplan en of de beoordeling van de implementatiekans.

	Indieners		Referenten		Leden van de Programmacommissies	
	n	%	n	%	n	%
Volledig onbruikbaar	0	0	0	0	0	0
Onbruikbaar	6	12	1	3	0	0
Noch onbruikbaar / noch bruikbaar	20	41	16	50	5	28
Bruikbaar	23	47	13	41	13	72
Volledig bruikbaar	0	0	2	6	0	0
Totaal	49	100	32	100	18	100

Tabel 45: De kennis van indieners, referenten en leden van de Programmacommissies van de workshops van ZON.

	Indieners		Referenten		Leden van de Programmacommissies	
	n	%	n	%	n	%
Nee	17	25	13	27	4	17
Ja, maar weet niet precies wat het inhoudt.	19	28	24	50	12	50
Ja en weet wat het inhoudt	31	46	11	23	8	33
Totaal	67	99	48	100	24	100

Tabel 46: De antwoorden van indieners, referenten en leden van de Programmacommissies op de vraag of zij wel eens zijn uitgenodigd voor een workshop over implementatie van ZON.

	Indieners		Referenten		Leden van de Programmacommissies	
	n	%	n	%	n	%
Nee	10	20	20	59	11	73
Ja, maar niet geweest	17	34	9	27	2	13
Ja en geweest	23	46	5	15	2	13
Totaal	50	100	34	101	15	99

Tabel 47: De antwoorden van indieners, referenten en leden van de Programmacommissies op de vraag of ze weten van het bestaan van de themabijeenkomsten van ZON op het terrein van implementatie.

	Indieners		Referenten		Leden van de Programmacommissies	
	n	%	N	%	n	%
Nee	36	54	20	43	5	22
Ja, maar weet niet precies wat het inhoudt	12	18	17	36	9	40
Ja en weet wat het inhoudt	19	28	10	21	9	40
Totaal	67	100	47	100	23	102

Tabel 48: De antwoorden van indieners, referenten en leden van de Programmacommissies op de vraag of ze wel eens zijn uitgenodigd voor een themabijeenkomst van ZON.

	Indieners		Referenten		Leden van de Programmacommissies	
	n	%	n	%	n	%
Nee	13	43	17	65	8	62
Ja, maar niet geweest	6	20	5	19	3	23
Ja en geweest	11	37	4	15	2	15
Totaal	30	100	26	99	13	100

ZorgOnderzoek Nederland | ZON
Jan Willem Frisolaan 13
Postbus 84 129, 2508 AC Den Haag
T 070 306 82 82, F 070 306 82 06
zon@zon.nl
www.zon.nl